

Hrvatska

Hrvatska (službeni naziv: **Republika Hrvatska**) europska je država smještena na razmeđu srednje, južne i jugoistočne Europe.^[2] Na sjeverozapadu graniči sa Slovenijom, Mađarskom na sjeveroistoku, Srbijom na istoku, Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom na istoku i jugoistoku, a na zapadu s Italijom ima morsku granicu. Kopnena površina iznosi 56 594 km², a površina obalnoga mora 31 067 km², što Hrvatsku svrstava među srednje velike europske zemlje. Glavni je grad Zagreb koji je političko, kulturno, znanstveno i gospodarsko središte zemlje. Ostala veća urbana središta su Split, Rijeka i Osijek. Tijekom hrvatske povijesti najznačajniji kulturološki utjecaji dolazili su iz srednjoeuropskoga kruga u kontinentalnome dijelu, balkanskoga u dinaridskome dijelu i sredozemnoga kulturnog kruga u priobalnome dijelu.^[2]

Temelji hrvatske države nalaze se u razdoblju ranoga srednjeg vijeka kada su Hrvati osnovali svoje dvije kneževine: Panonsku i Primorsku Hrvatsku. Potom pod vladarskom dinastijom Trpimirović Hrvatska postaje jedinstvena kneževina, a 7. lipnja 879. godine za vrijeme vladavine kneza Branimira prvi put i nezavisna država. Godine 925. pod vodstvom kralja Tomislava Hrvatska postaje kraljevstvo. Posljednji hrvatski kralj bio je Petar Snačić, a nakon njega Hrvatska je ušla u personalnu uniju s Ugarskom na temelju ugovora poznata kao *Pacta conventa* sklopljena 1102. godine. Tim je ugovorom Hrvatska zadržala sve značajke države, jedino je kralj bio zajednički. Godine 1527., zbog Osmanlijskog napada na Hrvatsku, na hrvatsko prijestolje dolazi dinastija Habsburg. Tijekom Habsburške vladavine Hrvatska je

Republika Hrvatska

Zastava

Grb

Himna

Lijepa naša domovino

▶ 0:00 / 0:00 — 🔊 ⋮

Položaj Hrvatske

Glavni grad	Zagreb
Najveći grad	Zagreb
Službeni jezik	hrvatski
Državni vrh	
- Vrsta	parlamentarna republika
- Predsjednik Republike	Zoran Milanović
- Predsjednik Vlade	Andrej Plenković
- Predsjednik sabora	Gordan Jandroković
Neovisnost	razdruženjem od SFRJ 25. lipnja 1991.
Površina	123. po veličini
- ukupno	56 594 ¹⁾ km ²

također zadržala sve državnopravne značajke što se najviše ogleda Pragmatičkom sankcijom iz 1712. godine te Hrvatsko-ugarskom nagodbom iz 1868. godine.

Pri kraju Prvoga svjetskog rata, 1918. godine, Hrvatska raskida veze s Austro-Ugarskom i sudjeluje u osnivanju Države SHS. Nedugo zatim Hrvatska je (u sklopu Države SHS) uključena u Kraljevstvo SHS (kasnije Kraljevina Jugoslavija) iako Hrvatski sabor tu odluku nije nikada ratificirao. Određenu razinu državnosti ponovno zadobiva kao Banovina Hrvatska. Tijekom Drugoga svjetskog rata na području današnje Hrvatske, BiH i dijela Srbije postojala je Nezavisna Država Hrvatska. Svršetkom Drugoga svjetskog rata, 1945. godine, Hrvatska postaje socijalističkom republikom i kao federalna jedinica tvorila je SFR Jugoslaviju.

Godine 1990. provedeni su prvi demokratski višestranački izbori nakon 45 godina jednostranačkoga sustava, a 30. svibnja iste godine konstituiran je demokratski izabran višestranački Hrvatski sabor. Dana 25. lipnja 1991. godine Republika Hrvatska ustavnom odlukom državnog sabora postala je samostalnom i nezavisnom državom.

U Hrvatskoj se službeno upotrebljavaju hrvatski jezik i latinično pismo.

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Hrvatska je imala 3871833 stanovnika. Hrvati čine više od 90 % stanovništva, a najbrojnija manjina su Srbi. Najveći dio stanovništva je kršćanske vjere, dok je među kršćanima najviše vjernika katoličke vjeroispovijesti.

Prema političkomu ustroju Hrvatska je parlamentarna demokracija, a u ekonomskom smislu okrenuta je tržišnomu gospodarstvu. Članica je Ujedinjenih naroda od 22. svibnja 1992. godine.^{[3][4]} Hrvatska je članica Vijeća Europe, Svjetske trgovinske organizacije, Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora, Europske unije i Schengenskog prostora.^[5]

Povijest

Kameno doba

Na prostoru Hrvatske je otkriveno pedesetak nalazišta čovjeka kamenog doba. U pećini Šandalja I u blizini Pule pronađeni su najstariji predmeti oblikovani rukom na tlu Hrvatske. Izrađeni su od kamena, a obrađeni okresivanjem. Najvažnije nalazište otkrio je Dragutin Gorjanović-Kramberger 1899. godine u spilji na Hušnjakovom brdu kraj Krapine gdje je našao ostatke neandertalskog čovjeka i njegova oruđa. Nalazišta krapinskog pračovjeka jedno je od najvažnijih u Europi. Živio je oko 130 tisuća godina prije Krista.

- % vode	1,09 %
Stanovništvo	124. po veličini
- ukupno (2021.)	▼ 3871833
- gustoća	68,7/km ²
BDP (PKM)	procjena 2024.
- ukupno	▲ 172,781 milijarda USD ^[1] (82.)
- po stanovniku	▲ 45087 USD ^[1] (45.)
Valuta	euro ²⁾ (100 centi)
Pozivni broj	+385
Vremenska zona	UTC +1 UTC +2 ljeti
Internetski nastavak	.hr .eu
¹⁾ S pripadajućim obalnim morem površina iznosi 89810 km ² .	
²⁾ Hrvatska kuna do siječnja 2023. godine.	

Ljudi mlađeg kamenog doba na prostoru Hrvatske su živjeli u plodnim nizinama rijeka i uz Jadransko more. Prema prostoru najvažnijih nalazišta razlikujemo četiri kulture. Starčevačka kultura se prostirala dijelom sjeverne Hrvatske, a nositelji su ratari i stočari koji su živjeli u sojenicama i proizvodili keramiku koju su bojali crvenom bojom. Sopotska kultura prostirala se na prostoru Slavonije. Danilska kultura se prostirala uz obale Jadrana. Hvarska kultura se prostirala južnim dalmatinskim otocima. Danilska i Hvarska kultura pripadaju krugu impresso keramike koja se odlikuje posudama crveno smeđe boje ukrašenima otiscima školjaka, morskim puževa i zarezima učinjenim oštrim predmetima.

Metalno doba

Vučedolska
golubica

Na prijelazu iz mlađeg kamenog u metalno doba na prostoru Srijema i Slavonije prostirala se Vučedolska kultura. Na prostoru kraj Dunava pronađena su kuće pravokutnog oblika, oružje od glačanog kamena te kalupi za lijevanje bakrenih sjekira. Glasovit je nalaz posude u obliku ptice poznat pod nazivom Vučedolska golubica. Najvažnija kultura ranog brončanog doba na tlu kontinentalne Hrvatske je vinkovačka kultura, a na tlu južne Hrvatske cetinska kultura. Obje od njih, na različit način i u različitom obimu nastavljaju tradiciju vučedolske kulture. Ostala važnija nalazišta su Nezakcij u Istri, Donja Dolina na Savi i Ripač na Uni. U kasnom brončanom dobu proširila se sjevernom Hrvatskom kultura polja sa žarama, nazvana prema glinenim posudama u koje se polagao pepeo pokojnika, s nalazištima kraj Virovitice, Zagreba i Velike Gorice.

U željeznom dobu pojavili su se prvi poznati narodi na hrvatskom tlu. Keltski narodi pojavili su se u IV. stoljeću prije Krista, a živjeli su na području sjeverno od Save i Kupe. Sa sobom su donijeli lončarsko kolo i umijeće kovanja novca. Od keltskih plemena na panonskom tlu treba spomenuti Skordiske i Tauriske. Iliri su živjeli na prostoru južno od Save, a najvažniji narodi su Histri, Liburni, Japodi, Delmati i Ardijejci. Oni su gradili kamene utvrde koje se nazivaju gradine. Stanovnici priobalja su bili poznati po brodograditeljskom i pomorskom umijeću. Poznati po gradnji brodova i gusarenju bili su Liburni. Male i brze lađe kojima su plovili zvale su se lembi. Rimljani su po liburnskome uzoru izgrađivali vlastite ratne brodove koje su prozvali liburne.

Grci, Iliri i Rimljani

Grci svoje kolonije na istočnim jadranskim obalama osnivaju krajem VI. stoljeća prije Krista. Prva naseobina je bila Korkira Melajna na Korčuli koji su osnovali stanovnici otoka Krfa. Sirakuški tiranin Dionizije Stariji osnovao je koloniju Issu na otoku Visu. U blizini Lumbarde na Korčuli je osnovana kolonija o čijem osnivanju svjedoči zapis Lumbardska psefizma. Stanovnici otoka Para osnovali su Far u Starom Gradu na Hvaru, a važne kolonije su i Tragurij u Trogiru i Epetij u Stobreču. Između kolonija i matičnog polisa razvijale su se snažne kulturne i trgovačke veze.

Amfiteatar u Puli

Gusarenje ilirskih naroda dovelo ih je u sukob s Rimljanima koji su od kraljice Teute tražili da svojim podanicima zabrani gusarenje, no ona je to odbila. Rimljani pokreću tri ilirskata kojima uništavaju Ilirsko kraljevstvo koje je 167. godine prije Krista podijeljeno na tri oblasti pod vrhovnom rimskom

vlašću. Konačno osvajanje završeno tek početkom prvog stoljeća.

Tada je uspostavljena granica na Dunavu, a jedinstveni Ilirik je podijeljen na dvije rimske provincije Panoniju i Dalmaciju. Ilirske provincije zbog zemljopisnog položaja i prirodnih bogatstava ubrajale su se u važnije pokrajine Carstva. Najstarije kolonije u Dalmaciji bile su Salona, sjedište rimskog namjesnika i gospodarsko središte, Narona kao trgovačko i lučko središte te Jadera i Pola. U Panoniji najvažnije su bile Siscija i Sirmij. Jedan od najvažnijih rimskih spomenika uopće je palača cara Dioklecijana podignuta nedaleko Salone. Pulski amfiteatar bio je jedan od najvećih u Carstvu.

Rimske provincije u 4. st.

Dolazak Hrvata

Oton Iveković, *Dolazak Hrvata*

Hrvati su narod koji je doselio u područje današnje Hrvatske tijekom sedmog stoljeća. Pitanje etnogeneze Hrvata je još otvoreno, a najpopularnije teorije o podrijetlu Hrvata su slavenska, iranska i gotska teorija. Tijekom seobe Hrvati su se dijelili na nekoliko plemena. Nakon dolaska i dugotrajnih borbi Hrvati su pobijedili Avare i zavladaali njihovom zemljom. Prostor koji su naselili nalazio se između rijeke Drave i obala Jadranskog mora. Starosjedilačko romansko stanovništvo preseljava u priobalne utvrđene gradove pod bizantskom vlašću i u nepristupačne planinke krajeve Dinarida. To

stanovništvo će se tijekom stoljeća pojaviti u nizinama pod imenom Vlasi. Kad su došli u novu domovinu Hrvati su bili mnogobošci. U dodiru s kršćanskim starosjediocima polako prihvaćaju kršćanstvo. Ulogu u pokršćavanju imali su Bizantski i franački misionari te benediktinci koji donose zapadne kulturne utjecaje.

Na području Hrvatske Slaveni organiziraju nekoliko malih državnih zajednica – sklavinija, od kojih su najvažnije kneževina Hrvatska u priobalju i Donja Panonija. Prvi vladar koji je u svoj vladarski naslov stavio hrvatsko ime i koji sebe u darovnici iz 852. godine sebe naziva *mišoću Božjom knez Hrvata* je Trpimir I., osnivač narodne dinastije Trpimirovića. Knez Branimir o svom dolasku na vlast u pismu obavještava papu Ivana VIII. U uzvratnom pismu od 21. svibnja 879. godine papa obavještava Branimira da je blagoslovio njega, njegov narod i državu, što je ustvari prvo međunarodno priznanje neovisnosti Hrvatske. Kameni ulomak iz šopota kraj Benkovca spominje Branimira kao *kneza Hrvata*, i to je najstariji kameni zapis hrvatskog imena.

Hrvatsko Kraljevstvo

Nakon razdoblja vladanja hrvatskih knezova prvi kralj Hrvatske postaje Tomislav iz loze Trpimirovića oko 925. godine. Tomislav, koji je vojno porazio Mađare i kao bizantski saveznik potukao bugarsku vojsku, ujedinio je Posavsku i Primorsku Hrvatsku i stvorio državu znatne veličine. Na upravu je dobio i bizantsku Dalmaciju. Po podacima iz zapisa bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta koji su očito pretjerani saznajemo da je hrvatska vojna moć u X. stoljeću zasigurno bila velika. Stjepan Držislav postaje prvi hrvatski okrunjeni kralj s titulom *kralj Hrvatske i Dalmacije*.

Srednjovjekovno hrvatsko kraljevstvo doseglo je vrhunac pod kraljevima Petrom Krešimirom IV. (1058. – 1074.) i Dmitrom Zvonimirom (1075. – 1089.). Petar Krešimir pod svoju je upravu stavio dalmatinske gradove, Slavoniju te pripojio Neretvansku kneževinu i dijelove Bosne. Zvonimir je od legata tadašnjeg

pape Grgura VII. Gebizona 1075. godine u crkvi u Solinu okrunjen za kralja Hrvatske i Dalmacije. Iz tog vremena potječe Bašćanska ploča prvi dokument zapisan na hrvatskom jeziku na glagoljici.

Kralj Tomislav

Personalna unija s Ugarskom

Vinodolski zakonik

Hrvati su 1102. godine Pactom Conventom izabrali ugarskoga kralja Kolomana Arpadovića za kralja Hrvatske. Otada su Hrvatska i Ugarska bile povezane osobom vladara sve do 1918. godine. Takvu vrstu državne zajednice nazivamo personalna unija. Kralj Ladislav je 1094. godine osnovao biskupiju u Zagrebu, a prvi biskup je bio češki redovnik Duh. Tijekom stoljeća vode se obrambeni ratovi s Venecijom koja pokušava zavladati hrvatskom obalom Jadrana. Uz pomoć križarske vojske 1202. osvojen je Zadar. Slabljenjem središnje kraljeve vlasti, kralj Andrija II. prisiljen je 1222. godine sazvati državni sabor i donijeti Zlatnu bulu, dokument kojim ograničava svoju vlast u korist plemstva. Započinje uspon velikaških obitelji od kojih su najvažniji Frankapani i Šubići. Vrhunac moći Šubići doživljavaju oko 1300. godine kada Pavao I. nosi naslov *ban Hrvata i gospodar Bosne*.

Vinodolski zakonik iz 1288. godine najstariji je sačuvani zakonik napisan na hrvatskom jeziku. Osnivaju se brojni slobodni kraljevski gradovi koji od kralja dobivaju samoupravu, najrazvijeniji je Gradec kraj biskupskog Zagreba. Krunidbom Karla Roberta na prijestolje stupa nova dinastija Anžuvina. Ludovik I. uspostavlja jaku kraljevsku vlast slamanjem moći velikaša i provođenjem brojnih gospodarskih, poreznih i vojnih reformi. U savezništvu s Genovom poražena je Mletačka Republika te se mirom u Zadru 1358. godine mletački dužd odriče svakog prava na Dalmaciju. Dubrovnik priznaje vlast hrvatsko-ugarskog kralja te se ubrzo počinje nazivati Republikom. U dinastičkim borbama na prijestolje dolazi Žigmund Luksemburški. Godine 1409. drugi pretendent na prijestolje Ladislav Napuljski prodaje mletačkom duždu za 100 000 dukata svoja kraljevska prava na Dalmaciju (tj. *Zadar s utvrdom i zadarskim kotarom, otok Pag, dvije utvrde u hrvatskom zaleđu, Novigrad i Vranu, ali i sva prava na cijelu Dalmaciju, što znači i one njezine dijelove koji su u tom času priznavali Sigismundovu vlast.*).^[6]

Ratovi s Osmanlijama

Tijekom Žigmundove vladavine po prvi puta Hrvatskoj prijeti osmanska opasnost. Organizira se obrambeni sustav osnivanjem hrvatskog, slavonskog i usorskog tabora koji se nakon Žigmundove smrti pokazuje neuspješnim. Padom Bosne 1463. godine pod Osmansku vlast Matija Korvin osniva Srebreničku i Jajačku banovinu. Osmanlije su 1493. godine teško porazile hrvatsku plemićku vojsku na Krbavskom polju. Hrvatski ban i biskup Petar Berislavić uspješno brani Hrvatsku. Knez Bernardin Frankapan na njemačkom državnom saboru u Nürnbergu poziva na pomoć Hrvatskoj nazivajući je *štitom kršćanstva*. Bernardinov sin Krsto spada među

Petar Berislavić

najznačajnije hrvatske srednjovjekovne vojskovođe. Porazom na Mohačkom polju 1526. godine od osmanskog sultana Sulejmana I. ugasila se srednjovjekovna hrvatsko-ugarska država.

Habsburška Monarhija

Nikola Šubić Zrinski

Na saboru u Cetingradu 1527. godine hrvatsko je plemstvo izabralo Ferdinanda Habsburškog za hrvatskog kralja. Time je Hrvatska ušla u personalnu uniju sa zemljama Habsburške Monarhije. Time je čuvana svijest o zasebnosti Hrvatskog kraljevstva. Junaštvom se proslavio Nikola Jurišić koji je obranio Kiseg od premoćne osmanske vojske i tako obranio Beč od osvajanja. Osmanlije su krenule u novi pohod na Beč 1566. godine predvođeni Sulejmanom Veličanstvenim i velikim vezinom Mehmed-pašom Sokolovićem. U Opsadi Sigeta nakon junačkog otpora, braneći grad od 100.000 osmanskih vojnika, pogiba Nikola Šubić Zrinski jedan od najvećih velikana u hrvatskoj povijesti. Kardinal Richelieu bitku kod Sigeta je nazvao bitkom koja je spasila civilizaciju. Godine 1592. pada važna utvrda Bihać, a nekada slavno Hrvatsko Kraljevstvo je svedeno na *ostatke ostataka*, a hrvatske zemlje su pogođene snažnim iseljavanjem stanovništva. Godine 1558. Hrvatski i Slavonski sabor spojili su se u jedinstveni Hrvatski sabor.

Osmanlije 1593. godine doživljavaju poraz u bitki kod Siska. Osniva se Vojna krajina, sustav obrambenih utvrda pod zapovjedništvom Dvorskog ratnog vijeća. Najvažnija utvrda je Karlovac. Na opustošenu zemlju naseljava se vlaško stanovništvo. Zbog zasluga u obrani Hrvatske pripadnici starih hrvatskih obitelji Zrinski i Frankapani nazivaju se skrbnicima i zaštitnicima Hrvatske. Nikola Zrinski pali veliki most kod Osijeka kojim su Osmanlije prodirale u Europu. Zbog sjajnih pobjeda odlikovali su ga i nagradili španjolski kralj Filip IV. i francuski kralj Luj XIV. Nezadovoljni centralističkom politikom bečkog dvora hrvatski i ugarski plemići pružaju otpor želeći samo otjerati Osmanlije uz pomoć zapadnoeuropskih sila, ponajprije Francuske. Vođe pobune Petar Zrinski i Fran Krsto Frankapan pogubljeni su u Bečkom Novom Mjestu 30. travnja 1671. godine. Time je skršen otpor hrvatskog plemstva, a posjedi Zrinskih i Frankapana došli su pod vlast Dvorske komore.

Na osvojenim područjima provodi se islamizacija iako Osmanlije prihvaćaju činjenicu da dio pokorenih naroda pripada kršćanskoj vjeri. Pri tome su tolerantniji bili prema pravoslavnim crkvama nego prema katolicima jer je Katolička crkva često poticala zapadne države protiv Osmanlija. Jedino su franjevci mogli slobodno djelovati na području Osmanskog Carstva. Kršćani su morali plaćati visoke poreze tako da mnogi iseljavaju. Organizira se otpor koji pružaju hajduci i uskoci.

Jedini dio hrvatskoga prostora koji se samostalno razvijao bila je Dubrovačka Republika koja je s 200 brodova imala jednu od najvećih trgovačkih mornarica u Europi. Isusovac Bartol Kašić piše 1604. godine prvu gramatiku hrvatskog jezika. Isusovci osnivaju 1607. godine gimnaziju u Zagrebu. Kralj Leopold I. dodijelio joj je naslov akademije čime je osnovano Sveučilište u Zagrebu, najstarije sveučilište s neprekinutim djelovanjem u Jugoistočnoj Europi.

Kula Minčeta na sjevernom rubu dubrovačkih zidina

Najvažniji hrvatski barokni književnik Ivan Gundulić djeluje u Dubrovniku, a povjesničar Ivan Lučić spada u sam vrh europske povijesne znanosti sedamnaestog stoljeća.

Oslobađanje Hrvatske

Nakon pobjede nad Osmanlijama kod Beča 1683. godine organizira se Sveta liga, savez Habsburške Monarhije, Mletačke Republike i Poljske. Oslobađanje Slavonije organizira franjevac Luka Ibrišimović, a u Lici otpor organizira Marko Mesić. Mirom u Srijemskim Karlovcima 1699. godine velik dio hrvatskog prostora je oslobođen vlasti Osmanlija. Ipak oslobođeni prostor je postao dio Vojne krajine. Mir u Požarevcu 1718. godine označio je kraj vojne opasnosti od Osmanskog Carstva. Hrvatski sabor 1712. godine prihvaća Pragmatičku sankciju. Provodi se plansko naseljavanje s kojim u Hrvatsku dolaze Nijemci, Česi, Slovaci i Srbi.

Marija Terezija provodi brojne upravne, porezne i vojne reforme. Osniva se Hrvatsko kraljevsko vijeće 1767. godine, prva moderna vlada. Za vrijeme cara Josipa II. provodi se snažna germanizacija pa se hrvatsko plemstvo okreće suradnji s ugarskim. Na zajedničkom Ugarskom saboru 1790. godine od hrvatske je strane predložena veća financijska ovisnost te podvrgnost Ugarskom kraljevskom vijeću što su Mađari oduševljeno prihvatili. U to vrijeme nastaje ideja o jedinstvenoj mađarskoj nacionalnoj državi od Karpata do Jadrana kao odgovor na germanizaciju Beča u kojoj bi mađarski jezik postao službeni za sve. Hrvatski izaslanici na Saboru odlučno odbijaju uvođenje mađarskog jezika kao službenog. Po prvi puta izbio je spor oko jezika koji će se u sljedećem stoljeću smatrati glavnim obilježjem nacije. Požunskim mirom 1805. godine hrvatska obala dolazi pod francusku vlast te su organizirane Ilirske pokrajine. Na Bečkom kongresu 1815. godine Dalmacija i Istra dolaze pod austrijsku vlast ali nisu sjedinjene s ostatkom Hrvatske.

Hrvatski narodni preporod

Josip Jelačić

Razjedinjenost hrvatskih zemalja pokazao je osnovni cilj hrvatske politike u 19. stoljeću – ujedinjenje hrvatskih krajeva u jedinstvenu cjelinu. Zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac pomaže pretpreporodne napore. Ljudevit Gaj stvara krug građanskih intelektualaca koji postaje jezgra kulturnog i nacionalnog preporoda Hrvatske. Pripadnici tog pokreta nazivaju se ilircima, a pokret se naziva Ilirskim pokretom. Grof Janko Drašković piše Disertaciju, prvi hrvatski politički program. U Zagrebu 1835. godine počinju izlaziti Novine hrvatske. Objavljena je pjesma Horvatska domovina Antuna Mihanovića koja će poslije postati hrvatska himna. Matica ilirska osnovana je 1842. godine. Ivan Kukuljević Sakcinski održava 1843. godine u Hrvatskom saboru prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku. Srpanjske žrtve svečano su pokopane 1845. godine. Hrvatski sabor jednoglasno je 1847. godine proglasio hrvatski jezik službenim.

Revolucionarne 1848. godine formulirana su Zahtijevanja naroda. Hrvatskim banom postaje Josip Jelačić. U Hrvatskoj je 25. travnja 1848. godine ukinuto kmetstvo. Osnovano je Bansko vijeće te je sazvan prvi zastupnički Sabor u hrvatskoj povijesti. Jelačić je s hrvatskom vojskom prešao Dravu i zaratio s

Mađarima. Nakon revolucije 1849. godine Franjo Josip proglašava oktroirani Ustav. Započeta je snažna germanizacija. Na Saboru 1861. godine grupiraju se političke stranke: Narodna stranka, Stranka prava i Unionistička stranka.

Hrvatsko-ugarska nagodba

Hrvatsko-ugarska nagodba sklopljena je 1868. godine kojom su uređena zajednička pitanja, a prevagnuli su mađarski interesi. Ugarska je priznala Kraljevini Hrvatskoj položaj političkog naroda i teritorijalnu cjelokupnost. Hrvatska je slala zastupnike u Ugarski sabor te je bila financijski oštećena i podređena Ugarskoj. Riječkom krpicom Rijeka dolazi pod mađarsku vlast. Propala je Kvaternikova Rakovička buna. U ovom razdoblju djeluje Ante Starčević, *otac domovine*. U Dalmaciji se vodi politička borba narodnjaka i autonomaša. U Istri djeluje Juraj Dobrila. Banom postaje Ivan Mažuranić koji provodi modernizaciju zemlje. Godine 1874. godine utemeljeno je moderno Sveučilište u Zagrebu. Godine 1881. Vojna krajina je sjedinjena s ostatkom Hrvatske. Dolaskom na vlast bana Khuen-Hédervárya 1883. godine sljedećih dvadeset godina provodi se jaka mađarizacija. Srpska manjina dobiva privilegirani položaj. Održani su veliki protumađarski prosvjedi 1903. godine.

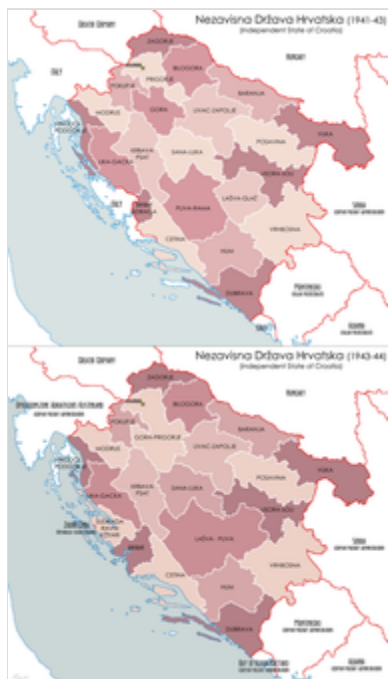

Hrvatsko-ugarska
nagodba

Prva Jugoslavija

Nakon Prvog svjetskog rata i raspada Austro-Ugarske, Hrvatska je ušla u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. Istra, Rijeka i Zadar potpali su pod talijansku vlast. Kraljevina SHS je 1929. godine preimenovana u Kraljevinu Jugoslaviju. Godine 1939. osniva se samoupravna banovina Hrvatska.

Nezavisna Država Hrvatska

Nezavisna Država Hrvatska

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata dio današnjega područja Republike Hrvatske bio je unutar granica Nezavisne Države Hrvatske (1941. – 1945.). Hrvatski narod isprva je podržavao ustašku vlast, no došlo je do progona Srba koje Hrvati kao katolici nisu mogli prihvatiti. Talijanski poglavar Mussolini želio se domoći jadranske obale, zbog čega je prisilio poglavnika Antu Pavelića da mu je preda. Stoga su 18. svibnja potpisani Rimski ugovori kojima je Italija prisvojila većinu Jadrana, no Pavelić je uspio ograničiti njezine zahtjeve i spasiti dio hrvatske obale.^[7] U to su doba Istra, Zadar, Cres, Lošinj, Lastovo i Rijeka nastavili biti dio Kraljevine Italije kojoj su pripali Rapalskim ugovorom nakon I. svjetskog rata; a vlasti NDH – koja je nastala upravo zauzimanjem Italije nakon raspada Kraljevine Jugoslavije u travnju 1941. godine – morale su Italiji prepustiti skoro sve hrvatske otoke, Split, Šibenik, Trogir i dio dalmatinskog zaleđa (5380 km² ozemlja s oko 380.000 stanovnika te pretežni dio hrvatskog teritorijalnog mora). Međimurje i Baranju je sebi pripojila Kraljevina Mađarska; NDH nije priznala pripojenje Međimurja, ali nije imala ni načina da Mađarskoj oduzme to područje. NDH je ubrzo došla u loše odnose s Italijom, koja

je u pojasu od linije Karlovac – Mostar praktično suspendirala vlast NDH i zabranila lociranje njenih oružanih snaga (na početku teg skromnog broja i snage), nastojeći kontrolirati to područje u suradnji s četnicima.

Nakon kapitulacije Italije u rujnu 1943. godine su vlasti NDH u tim krajevima imale veću ulogu, ali samo onoliko koliko je to odgovaralo Njemačkoj, koja je privolila vodstvo NDH da dopusti novačenje hrvatskih vojnih obveznika u Wehrmacht i SS (pri čemu se iz proračuna NDH plaćalo troškove njemačkih postrojbi) te čak uspostavu Njemačke policije u Hrvatskoj, izravno odgovorne vlastima u Berlinu. Povijesno pravo hrvatskoga naroda na punu državnu suverenost izraženo Ustavom Republike Hrvatske temelji se među ostalim i na odlukama ZAVNOH-a izraženim nasuprot proglašenju NDH.^[8]

SFR Jugoslavija

Snažan partizanski pokret i paralelna narodna vlast na oslobođenim područjima te oslobađanje vlastitim snagama dovode do toga da je nakon rata Hrvatska postala dio nove, socijalističke Jugoslavije.

Krajem 1960-ih godina javljaju se zahtjevi za razvlaštenje federalne vlasti, jačanje tržišne privrede te se kritiziraju unitarističke i centralističke tendencije u Jugoslaviji. Višegodišnja kretanja prerastaju u pravi nacionalni pokret čija su središta Matica hrvatska, studenti te mlađi komunistički političari u Centralnom komitetu KPH od kojih su najpoznatiji Miko Tripalo i Savka Dabčević-Kučar. Pokret se posebno proširio do proljeća 1971. godine pa je i nazvan Hrvatsko proljeće. Širenje pokreta izaziva kritike u drugim jugoslavenskim republikama te Josip Broz Tito smjenjuje hrvatski politički vrh. Ipak ustavnim promjenama, a osobito donošenjem Ustava 1974. godine snažno je ojačan republički individualitet.

Hrvatsko proljeće, Savka Dabčević-Kučar, 7. svibnja 1971. na Trgu Republike (danas Trg bana Jelačića), Zagreb

Titovom smrću 1980. godine nestaje element koji je svojom karizmom i autoritetom osiguravao koheziju visoko složenog sustava prepunog različitosti unutar Jugoslavije. Početak teške političke kriza prati gospodarska kriza, nastala sudarom tržišnih elemenata i elemenata planske privrede te afirmacija nacionalnih interesa. Radikalizacija zahtjeva u Srbiji koja na političko vodstvo dovodi Slobodana Miloševića dovodi do raspada SKJ. Krajem osamdesetih godina počinju se osnivati političke stranke te se priznaje višestranački sustav.

Neovisna Hrvatska

Na prvim cišestranačkim izborima 1990. premoćnu pobjedu ostvaruje HDZ predvođen Franjom Tuđmanom te se 30. svibnja konstituiraju višestranački Hrvatski sabor. Novi Ustav Republike Hrvatske od 22. prosinca 1990. (poznat i kao Božićni Ustav) više nije bio ustav jedne komunističke države, a iz naziva se izbacuje naznaka Socijalistička: od tada ime države glasi: Republika Hrvatska. Na Referendumu o hrvatskoj samostalnosti održanom 19. svibnja 1991. većina od 93,24 % birača opredjeljuje se za samostalnu i neovisnu državu. Slijedom te odluke Sabor je 25. lipnja 1991. donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske kojim se Hrvatska uspostavlja kao neovisna država. Neuspjehom u rješavanju jugoslavenske krize 8. listopada 1991. raskida sve državnopravne sveze s dosadašnjom SFRJ.

Vječni plamen i 938 bijelih mramornih križeva na Nacionalnom memorijalnom groblju u Vukovaru na simbolički način komemoriraju žrtve zločina velikosrpske agresije na Vukovar, jednog od prijelomnih događaja u Domovinskom ratu.

Oružanom pobunom dijela srpskog stanovništva počinje Domovinski rat, koji je završio 1995. hrvatskom pobjedom u operaciji Oluja. Hrvatska je 22. svibnja 1992. primljena u Ujedinjene narode kao punopravni član. Drugu polovicu devedesetih karakterizira loša gospodarska situacija uzrokovana prelaskom na tržišno gospodarstvo, netransparentnom privatizacijom i posljedicama rata. Na parlamentarnim izborima 2000. pobjeđuje koalicija šest stranaka u koju su uključeni SDP, HSLS, HSS, HNS, LS i IDS. Premijer je Ivica Račan. Stjepan Mesić je izabran za predsjednika 2000., a reizabran 2005. Na vlast 2003. dolazi reformirani HDZ predvođen Ivom Sanaderom koji osvaja drugi mandat kao premijer nakon pobjede na izborima 2007. Razdoblje nakon 2000. karakterizira razvoj i rast gospodarstva do svjetske recesije 2008. godine.

Još od svog osamostaljenja glavni vanjskopolitički ciljevi Republike Hrvatske bili su ulazak u euroatlantske integracije, prije svega ulazak u Europsku uniju i NATO. Od 1. travnja 2009. članica je NATO-a, dok je 3. listopada 2005. Hrvatska započela pristupne pregovore za ulazak u Europsku uniju. Hrvatska je postala 28. članica Europske unije 1. srpnja 2013.

11. siječnja 2015. Kolinda Grabar-Kitarović izabrana je za prvu predsjednicu Republike Hrvatske.^[9]

Od 1. siječnja 2023. službena valuta u Hrvatskoj postao je euro. Istoga dana Hrvatska je i službeno postala članica Schengenskoga prostora.

Zemljopis

Hrvatska ima:

- jezera i brežuljke na kontinentalnom sjeveru i sjeveroistoku (središnja Hrvatska i Slavonija kao dio Panonske nizine)
- pošumljene planine u Lici i Gorskom kotaru, što spada u Dinaride
- kamenitu obalu na Jadranskom moru (Istra, Sjeverno Primorje i Dalmacija).

Površina:

- obalnog mora: 33 200 km²
- kopna i mora: 89 810 km²
- gospodarska površina: 113 680 km².

Dužina:

- kopnenih granica: 2028 km (*detaljnije*)
- obale: 5835 km
- obale kopnenog dijela: 1777 km
- obale na otocima: 4058 km.

Zemljovid Hrvatske

Hrvatska broj 1246 (67 naseljenih) otoka, a a najviša je točka Dinara (Sinjal) na 1831 metar nadmorske visine.

Važniji gradovi u Hrvatskoj su Zagreb (glavni grad), Split, Dubrovnik, Rijeka, Osijek, Zadar, Karlovac, Pula, Sisak, Knin, Gospić (sjedište najveće hrvatske županije) Šibenik, Slavonski Brod, Mali Lošinj (najveći i najrazvijeniji otočni grad) i Vukovar (najveća riječna luka u Hrvatskoj).

Klima

Klima je u unutrašnjosti Hrvatske umjereno kontinentalna, u gorskoj Hrvatskoj pretplaninska i planinska, u primorskom dijelu mediteranska (sa suhim i toplim ljetima te vlažnim i blagim zimama), a u zaleđu submediteranska (s nešto hladnijim zimama i toplijim ljetima). Na klimu Hrvatske utječe položaj u sjevernom umjerenom pojasu.

Hrvatska iz svemira

Prosječna temperatura u unutrašnjosti: siječanj 0 do 2 °C, kolovoz 19 do 23 °C dok je prosječna temperatura u primorju: siječanj 6 do 11 °C, kolovoz 21 do 27 °C.

S prosječno 2600 sunčanih sati u godini jadranska je obala jedna od najsunčanijih u Sredozemlju, a prosječna temperatura mora ljeti je od 25 do 27 °C.

Zaštićena mjesta

Svjetska baština

- Nacionalni park Plitvička jezera (1979.)
- Dioklecijanov palača (1979.)
- Gradska jezgra Dubrovnika (1979.)
- Eufrazijeva bazilika (1997.)
- Gradska jezgra Trogira (1997.)
- Šibenska katedrala (2000.)
- Starogradsko polje na Hvaru (2008.)
- stećci (2016.)
- Mletačke utvrde od 15. do 17. stoljeća: Stato da Terra i zapadni Stato da Mar u Šibeniku i Zadru (2017.)
- Bukove prašume u Karpatima i drugim područjima Europe (2017.)

Park prirode Telašćica, poznate dugootočke stijene i slano jezero Mir

Nacionalni parkovi

- Brijuni

- Kornati
- Krka
- Mljet
- Paklenica
- Plitvička jezera
- Risnjak
- Sjeverni Velebit

Plitvička jezera

Politika

Od usvajanja novog Ustava 1990. godine, Hrvatska je parlamentarna demokracija. U Republici Hrvatskoj državna je vlast ustrojena na načelu trodiobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu.

Zakonodavna vlast

Hrvatski sabor je jednodomno zakonodavno tijelo s najmanje 100, a najviše 160 zastupnika, bira se općim izborima na mandat od četiri godine. Sabor svake godine zasjeda tijekom dvaju razdoblja: od 15. siječnja do 15. srpnja i od 15. rujna do 15. prosinca.

Hrvatski sabor

Izvršna vlast

Predsjednik Republike je poglavar države, a bira se na neposrednim izborima svakih pet godina. Osim što je vrhovni zapovjednik Oružanih snaga, predsjednik države imenuje mandataru za sastav Vlade (predsjednika Vlade), koji mora za sebe i svoje ministre dobiti potvrdu (povjerenje) Sabora.

Banski dvori

Vlada Republike Hrvatske, kao izvršna vlast, za svoj rad odgovara Saboru. Predlaže zakone i proračun, provodi zakone te vodi inozemnu i domaću politiku zemlje. Na čelu hrvatske Vlade nalazi se predsjednik Vlade. Vlada ima jednog ili više potpredsjednika i uobičajeno oko 15 ministara zaduženih za određena područja upravljanja. Mandat hrvatske Vlade traje 4 godine.

Vrhovni sud Republike Hrvatske

Sudbena vlast

Hrvatska ima složen sustav sudstva. Sudbenu vlast obavljaju sudovi. Sudbena vlast je samostalna i neovisna, a sudovi sude na temelju Ustava i zakona. Sudovi sude i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske. U Hrvatskoj sudbenu vlast obavlja 110 prekršajnih sudova, 108 općinskih sudova i 13 trgovačkih sudova koji sude kao sudovi prvog stupnja. Upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o tužbama protiv konačnih upravnih akata, odnosno u upravnim sporovima. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske te 21 županijski sud su, u pravilu, sudovi drugog stupnja. Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana. U Hrvatskoj djeluje ukupno 256 sudova, a sudi ukupno 1.482 suca i 433 prekršajna suca.

Sudovi opće nadležnosti:

- Vrhovni sud Republike Hrvatske
- županijski sudovi
- općinski sudovi

Sudovi posebne nadležnosti:

- Upravni sud Republike Hrvatske
- Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
- trgovački sudovi
- Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske
- prekršajni sudovi

Ustavni sud Republike Hrvatske

Ustavni sud

Ustavni sud Republike Hrvatske, koji nije dio sudbene vlasti, donosi odluke o pitanjima suglasnosti zakona s Ustavom, o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonima, donosi odluke povodom ustavnih tužbi te odlučuje o drugim pitanjima određenim Ustavom. S obzirom na to kako Ustavni sud nije dio trodiobe vlasti, smatra se četvrtom polugom cjelokupnog ustroja Hrvatske države.

Povezan članak: Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji

Upravna podjela

U Hrvatskoj su općine i gradovi prema Ustavu, jedinice lokalne samouprave. Teritorij Hrvatske upravno je podijeljen na 128 gradova i 428 općina. Općine i gradovi u Hrvatskoj čine najnižu razinu samouprave. Hrvatska je podijeljena na dvadeset županija i Grad Zagreb koji ima status županije. Županija obuhvaća više prostorno povezanih općina i gradova na svom području. Površinom je najveća županija Ličko-senjska, a najmanja Međimurska županija. Županije s najviše stanovnika su Grad Zagreb, Splitsko-dalmatinska, Zagrebačka, Primorsko-goranska i Osječko-baranjska.

županija	sjedište	površina (km ²)	stanovništvo (popis 2021.)
 Bjelovarsko-bilogorska	<u>Bjelovar</u>	2652	101 879
 Brodsko-posavska	<u>Slavonski Brod</u>	2043	130 267
 Dubrovačko-neretvanska	<u>Dubrovnik</u>	1783	115 564
 Istarska	<u>Pazin</u>	2820	195.237
 Karlovačka	<u>Karlovac</u>	3622	112 195
 Koprivničko-križevačka	<u>Koprivnica</u>	1746	101 221
 Krapinsko-zagorska	<u>Krapina</u>	1224	120 702
 Ličko-senjska	<u>Gospić</u>	5350	42 748
 Međimurska	<u>Čakovec</u>	730	105 250
 Osječko-baranjska	<u>Osijek</u>	4152	258 026
 Požeško-slavonska	<u>Požega</u>	1845	64 084
 Primorsko-goranska	<u>Rijeka</u>	3582	265 419
 Sisačko-moslavačka	<u>Sisak</u>	4463	139 603
 Splitsko-dalmatinska	<u>Split</u>	4534	423 407
 Šibensko-kninska	<u>Šibenik</u>	2939	96 381
 Varaždinska	<u>Varaždin</u>	1261	159 487
 Virovitičko-podravska	<u>Virovitica</u>	2068	70 368
 Vukovarsko-srijemska	<u>Vukovar</u>	2448	143 113
 Zadarska	<u>Zadar</u>	3642	159 766
 Zagrebačka	<u>Zagreb</u>	3078	299 985
 Grad Zagreb	<u>Zagreb</u>	641	767 131

**Republika
Hrvatska**

Hrvatske županije

Povezani članci

- Popis gradova u Hrvatskoj
- Popis gradova u Hrvatskoj po županijama

- Popis općina u Hrvatskoj

Gospodarstvo

Po MMF-u bruto domaći proizvod je 2021. godine iznosio 58,29 milijardi € ili 14 730 € po stanovniku,^[10] a po paritetu kupovne moći ukupni BDP iznosio je 135,975 milijardi USD ili 35 054 USD po stanovniku.^[11] Prema Eurostatu, statističkom uredu EU, hrvatski BDP po stanovniku iskazan prema standardu kupovne moći 2022. iznosi 73 % prosjeka Europske unije.^[12]

Dubrovnik, turizam je iznimno važan za hrvatsko gospodarstvo

Po podacima Državnog zavoda za statistiku prosječna neto plaća za kolovoz 2023. godine iznosila je 1163 €, dok je prosječna bruto plaća iznosila 1641 €.^[13] Hrvatska kućanstva su u 2021. godini imala nešto više od 89 000 kuna raspoloživih sredstava, dok im je potrošnja iznosila oko 3500 €.^[14]

Rijeka, najveća hrvatska luka

Na svjetskoj ljestvici ekonomskih sloboda, koju objavljuje The Heritage Foundation u suradnji s *The Wall Street Journalom*, u 2023. godini Hrvatska se nalazila na 46. mjestu.^[15] Deficit platne bilance 2022. godine iznosio je 1,4 milijarde eura ili oko 6 % BDP-a.^{[16][17]} Prosječna godišnja stopa inflacije prema HNB-u iznosila je 10,8 u 2022 godini.^[18] Na kraju 2022. godine devizne pričuve iznosile su 27,9 milijardi eura, inozemni dug 49,6 milijardi eura, a dug opće države (javni dug) 68,8 % BDP-a.^[18]

Poljoprivredni nasadi u Neretvanskoj dolini

Hrvatska je u prvih šest mjeseci 2010. izvezla roba u vrijednosti nešto većoj od 30,5 milijardi kuna, dok je istodobno uvoz iznosio 52,2 milijardu kuna, pa je robni deficit premašio iznos od 21,6 milijarde kuna i bio je 24,9 posto manji nego u istom razdoblju lani. Pokrivenost uvoza izvozom od 58,4 posto.^[19] Najveći hrvatski izvozni partneri su Italija, BiH i Njemačka, a najveći uvozni partneri Italija, Njemačka i Rusija. Izravna strana ulaganja u Hrvatsku, prema podacima HNB-a, u razdoblju od 1993. do lipnja 2005. godine iznose 11,2 milijarde eura. Najveća hrvatska tvrtka prema prihodu u 2008. godini je INA s 26,7 milijarde kuna, slijedi Konzum s 12,7 milijardi kuna te HEP s 11,4 milijarde kuna.^[20]

Broj prijavljenih na Državnom zavodu za zapošljavanje u srpnju 2009. godine bio je 248 586, pa se stopa nezaposlenosti popela na 14 %.^[21] Na kraju 2008. godine bilo je ukupno 1 543 878 zaposlenih osoba, najviše u prerađivačkoj industriji, trgovini i građevinarstvu.^[21] U uslužnim djelatnostima radi 64,1 % zaposlenih, u industriji i graditeljstvu 30,9 %, a 4,8 % u poljoprivredi.^[22] Stopa anketne nezaposlenosti je u prvom tromjesečju 2009. godine iznosila 9,4 %, odnosno 167.000 nezaposlenih.^[23] Pri tome je u Hrvatskoj ukupno zaposleno 1,638 milijuna osoba, od čega 911 000 muškaraca i 727 000 žena.^[24] U državnim i javnim službama zaposleno je oko 260 000 ljudi, u javnim službama, kao što su obrazovanje i zdravstvo, 180 000, a u državnoj upravi 65 000 zaposlenika.^[25]

Poljoprivredna proizvodnja u 2022. vrijedila je 3,25 milijardi €, a 2023. zapošljavala 6,8 % radne snage.^[26] Od 2,7 milijuna hektara poljoprivrednih površina obrađuje se oko 1,5 milijuna.^[27] Ostatak je neobrađen ili u vlasništvu države. Prosječna veličina imanja je 10 hektara.^[28] Industrija ostvaruje oko petine BDP-a, a zapošljava 28,7 % radne snage. Brodogradnja je značajna privredna grana, a najveća brodogradilišta su: Brodosplit, Uljanik i 3. maj. Trgovina je najutjecajnija gospodarska grana. U uslužnim i drugim djelatnostima je zaposleno 64,4 % ukupnog broja zaposlenih.^[26]

Turizam je iznimno važan za Hrvatsku. U 2022. godini je ostvareno je 17,8 milijuna dolazaka i 90 milijuna noćenja turista. Najviše turista dolazi iz Njemačke, Austrije i Slovenije. Županije s najviše dolazaka i noćenja su Istarska, Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska.^[29]

Krajem 2009. godine Hrvatska je imala 679 000 zaposlenih u privatnim, 114 000 zaposlenih u državnim, a isti broj osoba je bio zaposlen u tvrtkama koje se nalaze u mješovitom vlasništvu. Pored njih Hrvatska ima i 240 000 zaposlenih u javnom sektoru.^[30]

Promet

Airbus Croatia Airlinesa

Hrvatska ima vrlo razvijenu mrežu autocesta. Hrvatska je u prometnom smislu bila diskriminirana za vrijeme Jugoslavije jer su se gradile autoceste koje nisu bile u skladu s hrvatskim nacionalnim interesom. Značajni infrastrukturni projekti na gradnji autocesta započeli su 2000. godine kada započinje intenzivna gradnja i povezivanje Hrvatske. U Hrvatskoj ukupno ima preko 1400 kilometara autocesta koje povezuju Zagreb s drugim većim gradovima.

Sredinom 2005. godine je u promet puštena autocesta A1 koja povezuje dva najveća grada Zagreb i Split. Autocesta A2 ide od slovenske granice prema Zagrebu. Autocesta A3 prolazi Panonskom Hrvatskom od Bregane do Lipovca. A4 ide od Goričana na mađarskoj granici prema Zagrebu. Autocesta A5, tzv. Slavonika povezuje Slavoniju, tj. Osijek i Beli Manastir sa Zagrebom i Jadranom. Autocesta A6 povezuje Zagreb i Rijeku. Autoceste A8 i A9 čine Istarski ipsilon.

Rijeka je najveća luka na Jadranu s više od 2,253 milijuna tona tereta u 2021. godini,^[31] dok je Zračna luka „Franjo Tuđman” najveća zračna luka u državi s najvećim brojem prevezenih putnika i jedinica tereta. Hrvatska ima sedam zračnih luka za međunarodni promet i to u: Zagrebu, Zadru, Splitu, Dubrovniku, Rijeci, Osijeku i Puli. Croatia Airlines je nacionalni zrakoplovni prijevoznik. Jadrolinija je najveći i nacionalni brodarski prijevoznik sa sjedištem u Rijeci gdje se nalazi najveća lučka kapetanija u državi.^[32] Hrvatska ima donekle razvijen sustav željeznica, ali zbog političkih razloga u prošlosti neki dijelovi Hrvatske nisu povezani, poput Istre i Dubrovnika. Hrvatske željeznice su državna željeznička tvrtka.

U Hrvatskoj je u 2021. godini registrirano 151.680 novih automobila što je najveći broj u povijesti i predstavlja povećanje od 14,4 % u odnosu na prethodnu godinu.^[33] Najprodavanija marka je Volkswagen, slijede Škoda i Opel.^[34] U Hrvatskoj na 1000 stanovnika dolazi 425 automobila.^[35]

Autocesta A1 povezuje Split i Zagreb

Komunikacije

Hrvatska se po uporabi informatičke i komunikacijske tehnologije nalazi na 49. mjestu od ukupno 134 zemlje obuhvaćene u istraživanju Svjetskog ekonomskog foruma.^[36] Svaki treći Hrvat koristi računalo svaki dan, a domaće tržište tehnologija i telekomunikacija je godišnje vrijedno milijardu dolara.^[37] Oko 37 % hrvatskih kućanstava posjeduje osobno računalo.^[38]

U 2008. godini 47 % stanovnika starijih od petnaest godina koristi internet što je porast od 8 % u odnosu na 2007. godinu. Ukupan broj korisnika je 2,24 milijuna. Od toga broja 56 % koristi internet svaki dan.^[39] Broj širokopojasnih priključaka internetu iznosi 722 110 čime je dostignuta razina gustoće širokopojasnih priključaka internetu od 16,28 %.^[40] Uslugu internet bankarstva u prvom kvartalu 2009. koristilo je 597 866 građana te 155 721 poslovnih subjekata, što je povećanje od 32,06 % korištenja kod građana, odnosno 15,32 % kod poslovnih subjekata u odnosu na godinu lani.^[41] Stopa softverskog piratstva na osobnim računalima trenutačno iznosi 54 %.^[42]

Oko 79 % hrvatskih građana posjeduje mobilni telefon, a 12 % građana ima više od jednog mobitela.^[43] Vodeći pružatelji usluga mobilne telefonije su Hrvatski Telekom, A1 i Telemach. U pokretnim mrežama krajem prošle godine tri komercijalna operatera imala su ukupno više od 5,87 milijuna korisnika, čime je dostignuta penetracija od 132,55 %. Devet komercijalnih operatera nepokretne mreže krajem 2008. imalo je nešto više od 1,85 milijuna korisnika, čime je gustoća od 41,73 % neznatno pala u odnosu na 2007. godinu.^[44]

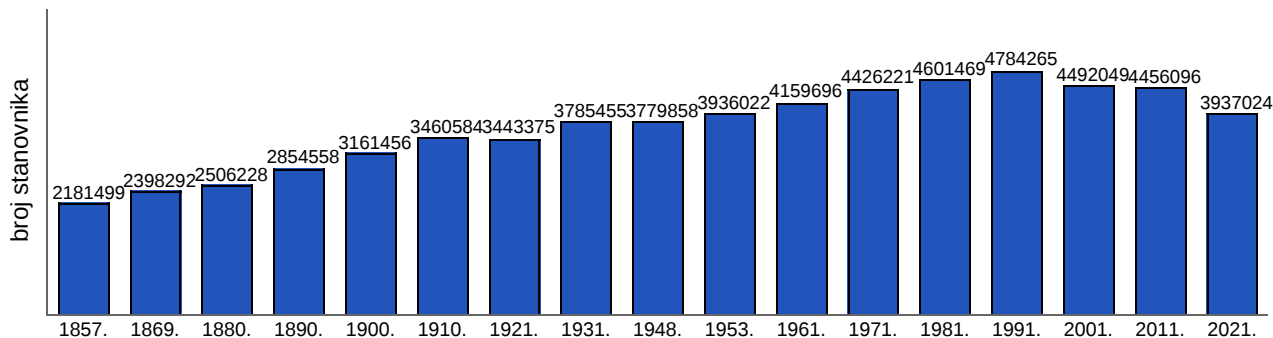
Tržište elektroničkih komunikacija u 2008. godini je vrijedilo 15 milijardi kuna, od toga je najveći dio ili oko 8,5 milijardi kuna ostvaren u pokretnim mrežama, dok je prihod u nepokretnim mrežama bio nešto malo viši od 5 milijardi kuna. Prihod od prijenosa podataka premašio je milijardu kuna, dok se ostatak ukupnog prihoda odnosi na najam vodova i kablsku televiziju. Od ukupnog prihoda od nepokretnih mreža 83,01 % je ostvario T-HT, dok se oko 17 % tog prihoda odnosi na tzv. nove operatere.^[44]

Stanovništvo

Republika Hrvatska prema popisu iz 2021. ima 3 871 833 stalnih stanovnika, od čega 2 006 704 žene (51,8 %) i 1 865 129 muškaraca (48,2 %).^[45] U odnosu na popis iz 2011. godine broj stanovnika smanjio se za 413 056 osoba ili 9,6 %.

U svim županijama smanjen je ukupan broj stanovnika. Najveći je relativni pad broja stanovnika u Vukovarsko-srijemskoj županiji (20,3 %), Sisačko-moslavačkoj županiji (19,0 %), Požeško-slavonskoj županiji (17,9 %), Brodsko-posavskoj županiji (17,9 %) te u Virovitičko-podravskoj županiji (17,1 %).

Područje današnje Hrvatske: Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2021.

Napomena: Prikazani su podatci za *pobrojano stanovništvo*. Od 2001. godine popisuje se i objavljuje *stalno stanovništvo* koje je nekoliko postotaka manje.
Izvori: Publikacije Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske

U drugom desetljeću 21. stoljeća Hrvatska bilježi negativan migracijski saldo, tj. broj odseljenih iz Hrvatske je veći od broja doseljenih. Tako se 2018. u inozemstvo odselilo 39.515 osoba a iz inozemstva se doselilo 26.029 osoba, što daje negativni saldo od –13.486 osoba. Među iseljenim osobama bilo je 92,2 % hrvatskih državljana i 7,8 % stranaca, a najviše osoba odselilo se u Njemačku (55,0 %). Među doseljenim osobama bilo je 33,1 % hrvatskih državljana i 66,9 % stranaca, a najviše osoba doselilo se iz Bosne i Hercegovine (39,8 %).^[46]

U 2019. godini u Hrvatskoj je rođeno 36.296 djece, od toga 36.135 živorođene, a umrlo je 51.794 osoba, što čini negativan prirodni prirast od 15.659 osoba. Stopa nataliteta iznosila je 8,9 ‰, stopa mortaliteta 12,7 ‰, a prirodni prirast bio je –3,9 ‰. Sklopljeno je 19 761 brakova a razvedeno je njih 5936.^[47]

Po hrvatskom demografu Stjepanu Štercu, Hrvatska bilježi demografske gubitke u svakom od popisa stanovništva nakon 1910. godine te jedina od zemalja u svojem okruženju bilježi pad stanovništva u svim popisima stanovništva nakon svjetskih ratova u 20. stoljeću. Ukupni demografski gubitak od početka 20. stoljeća do 2011. godine procjenjuju na 2.434.000 stanovnika ili čak na oko 57 % današnje hrvatske populacije. Šterc pripisuje te događaje teškim posljedicama ratova, izloženosti stranim dominacijama u višenacionalnim državama tijekom 20. stoljeća te neprikladnim državnim politikama u ekonomskim i demografskim pitanjima. *Ovakvi bi procesi i s tim intenzitetom razorili svaku populaciju, bez obzira na razinu njezine gospodarske razvijenosti i zato je danas Hrvatska praktički u demografskom slomu,* ocjenjuje Šterc.^[48]

Sastav stanovništva

Narodnosni sastav stanovništva jest:

- 91,6 % – Hrvati
- 3,2 % – Srbi
- 0,6 % – Bošnjaci (Muslimani)
- 0,5 % – Romi
- 0,4 % – Talijani
- 0,4 % – Albanaci
- udio ostalih pripadnika nacionalnih manjina pojedinačno manji od 0,3 %

- udio osoba koje su se regionalno izjasnile iznosi 0,3 %, a osoba koje se nisu željele izjasniti iznosi 0,6 %.

Udio stanovništva u dobi od 0 do 14 godina iznosi 14,3 %, a udio stanovništva u dobi od 65 i više godina iznosi 22,5 %.

Prema materinskom jeziku, 95,3 % osoba izjasnilo se da im je materinski jezik hrvatski, a 1,2 % osoba izjasnilo se da im je materinski jezik srpski. Udio osoba s nekim drugim materinskim jezikom pojedinačno je manji od 1,0 %.

Od ukupnog broja stanovnika Republike Hrvatske njih 99,2 % ima hrvatsko državljanstvo, dok je stranih državljana 0,7 % ili 28.784.

U Hrvatskoj je po popisu stanovništva iz 2021. godine živjelo 3 871 833 stanovnika od čega 2 006 704 žene i 1 865 129 muškaraca.^[49] Prosječna starost stanovništva bila je 44,3 godine (45,9 godina za žene i 42,5 godine za muškarce).^[50] Očekivano trajanje života pri rođenju je 2021. godine bilo 79,8 godina za žene i 73,6 godina za muškarce.^[51]

Vjeroispovijest

Po popisu stanovništva iz 2021. godine najzastupljenija vjeroispovijest je katolička (79%)^[a] (v. katoličanstvo u Hrvata i katoličanstvo u Republici Hrvatskoj). Druge zastupljenije vjeroispovijesti su pravoslavna (3,3 %) i islamska (1,3 %).^[53] Osoba koje nisu vjernici i ateista ima 4,7 %, dok se 1,7% osoba nije željelo izjasniti na pitanje o vjeri.

Jezici

U Hrvatskoj je službeni jezik hrvatski, kojeg 95,3 % stanovnika smatra materinskim.^[54] Na području Istarske županije službeni je i talijanski jezik^[55] koji je 2021. godine bio materinski jezik za 12 890 stanovnika.^[54] Manjinski jezici u Hrvatskoj zaštićeni su međunarodnim sporazumima i ugovorima, ustavom, ustavnim zakonom i drugim zakonima.

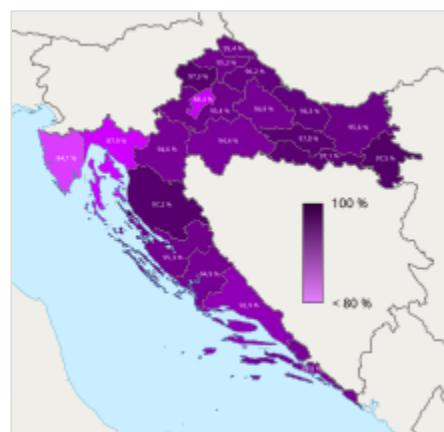
U Hrvatskoj je autohtoni jezik hrvatski jezik te jezik predmletačkih autohtonih romanskih stanovnika poluotoka Istre (istriotski).^[56]

Značajniji su manjinski jezici albanski, bošnjački, bugarski, crnogorski, češki, hebrejski, mađarski, makedonski, njemački, poljski, romski, rumunjski, ruski, rusinski, slovački, slovenski, srpski, talijanski, turski, ukrajinski i vlaški.

Obrazovanje

Stanovništvo po narodnostima u RH 2011.:

Stanovništvo koje se izjašnjava religioznom nasuprot onom ireligioznom po županijama (popis 2011.)

Zgrada Opće gimnazije u Splitu

U Hrvatskoj je 2023. godine radilo 1583 dječjih vrtića koji su ostvarivali programe predškolskog odgoja i naobrazbe. Udio privatnih vrtića je 20,8 %, dok ostatak čine vrtići u gradskom, općinskom i županijskom vlasništvu. Ukupan broj djece koja su obuhvaćena nekim programom je 147.888 djece u dobi od šest mjeseci do šest godina. U privatnim vrtićima je smješteno 19 % djece. Djeca s teškoćama u razvoju čine 3,6 % vrtićke populacije dok je udio darovite djece 1,1 %. Na 10 djece dolazi jedan odgojitelj, ako ubrajamo i kraće programe, a na 13 djece dolazi jedan odgojitelj u cjelodnevnom programu javnih vrtića. Na 11 djece dolazi jedan odgojitelj u

privatnim vrtićima.^[57]

Prije kretanja u osnovnu školu, sva djeca u Hrvatskoj obavezno pohađaju tzv. predškolu, u trajanju od godine dana. U predškoli djeca usvajaju osnovne pojmove o vremenskim i prostornim odnosima, razvijaju predčitalačke vještine, stvaraju radne navike i socijaliziraju se u odgojnoj skupini.^[58]

Osnovno obrazovanje započinje s navršenih 7 godina, a redovito traje 8 godina. U prva četiri razreda djecu obrazuje jedan učitelj, a u druga četiri razreda djeca dobivaju učitelja iz svakog predmeta. Udio žena u učiteljskoj populaciji je 82,6 %.^[59] Pismeno je 99,2 % stanovnika starih 11 i više godina prema podacima iz 2011.^[60] U 2023. godini u Hrvatskoj je bilo je 883 osnovnih škola, koje su u svom sastavu imale 1101 područnih škola, s ukupno 305.602 učenika. Odnos broja učitelja i učenika u redovitom obrazovanju bio je 1:8,6, a u obrazovanju za djecu i mladež s teškoćama u razvoju 1:1,8.^[59] Broj učenika u prvom razredu iznosio je 35 358 u 2023. godini.^[59] 2009. godine u 2057 škola nastava se izvodila samo na jednom jeziku, od čega u 2015 na hrvatskom, u 19 na srpskome, u 11 na talijanskome, u sedam na češkome, u pet na mađarskome. Osim na hrvatskom jeziku 28 škola nastavu izvodi na jezicima nacionalnih manjina. Prvi put u školske klupe sjelo je 43.286 prvaša.^[61] Učenici u uzrastu do 15 godina stječu znanja i vještine potrebne za daljnje obrazovanje.^[62]

U hrvatskim srednjim školama obrazovanje traje tri ili četiri godine. Srednje se škole dijele na gimnazije, strukovne škole i umjetničke škole. U prve razrede srednjih škola 2007. godine su upisana 51.384 učenika. Od toga se u gimnazije upisalo 12.635 učenika, u umjetničke škole 1509, u četverogodišnje škole 21.784, u trogodišnje škole 14.938, u programe niže stručne sprema 52 te u škole s posebnim i prilagođenim programima 466 učenika.^[63] Trogodišnje strukovne škole pripremaju učenike za rad u gospodarstvu, pri čemu učenici znatan dio tzv. praktične nastave provode kod obrtnika ili u trgovačkim društvima, radom u onoj struci za koju se školuju. Dio programa u strukovnim školama traje 4 ili 5 godina, a učenici se osim za rad u struci pripremaju i za nastavak obrazovanja na visokoškolskim ustanovama; kojemu mogu pristupiti ako su na završetku srednje škole položili državnu maturu. U strukovnim srednjim školama postoje i programi za učenike s teškoćama u razvoju te programi stjecanja tzv. niže razine srednjeg obrazovanja, gdje se osnovne kompetencije za rad stječu u skraćenom vremenu. Dio učenika pohađa gimnazije koje u pravilu traju 4 godine, i koje pripremaju učenike za daljnje obrazovanje, podukom kroz općeobrazovne predmete poput matematike, materinjeg jezika, stranih jezika i prirodnoznanstvenih predmeta. Postoji jedna sportska (u Zagrebu) i više umjetničkih gimnazija, gdje su nastavni programi usklađeni s bavljenjem sportom, odnosno programima umjetničkog obrazovanja. Umjetničko obrazovanje izvodi se u mreži od stotinjak osnovnih glazbenih i plesnih škola u svim većim i srednjim gradovima u Hrvatskoj koje učenici pohađaju paralelno s pohađanjem običnih osnovnih škola. Srednje umjetničke škole se mogu pohađati bio paralelno s pohađanjem drugih srednjih škola (strukovnih

ili gimnazija), ili uklopljeno u programe umjetničkih gimnazija.^[64] Neke srednje strukovne škole također imaju programe obrazovanja za umjetničke struke, poput fotografa, grafičkih dizajnera i dizajnera obuće.^[65]

Nakon srednjoškolskog daljnje obrazovanje je dostupno na veleučilištima i sveučilištima. Hrvatska ima devet sveučilišta: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Osijeku, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Dubrovniku, Sveučilište u Puli, Sveučilište Sjever i Sveučilište u Slavanskom Brodu. Sveučilište u Zadru je najstarije hrvatsko sveučilište osnovano 1396. godine, dok je najstarije sveučilište s neprekinutim djelovanjem u Jugoistočnoj Europi Sveučilište u Zagrebu osnovano 1669. godine. U Hrvatskoj djeluje i dvanaest javnih i dva privatna veleučilišta. Djeluje i devetnaest visokih škola, od kojih je sedamnaest privatnih. Od uvođenja Bolonjskog procesa 2003. godine, u pravilu nakon tri godine studija se stječe titula prvostupnika, nakon daljnje dvije godine postaje se magistar, a poslijediplomskim studijem od tri godine stječe se titula doktora.

Zgrada rektorata Sveučilišta u Zagrebu

Visokoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj usklađeno je s europskim tzv. Bolonjskim sustavom, a nastava se izvodi na sveučilišnim i tzv. veleučilišnim obrazovnim ustanovama. Nastavnici na fakultetima, koji su uključeni u sveučilišta, moraju se baviti znanstvenim radom, a studenti pohađaju najprije dodiplomski (u principu, trogodišnji) studij, a mnogi od njih potom i diplomski (najčešće dvogodišnji) studij. Neki studijski programi su integrirani na način da se odmah upisuje 5-godišnji (tako je npr. sa studijem prava) ili 6-godišnji (medicina) studij. Manji broj studenata nakon završetka studija upisuje postdiplomske, studije, koje mogu biti znanstvene tj. doktorske, ili nešto manje zahtjevnije postdiplomske stručne studije.^[66] Na visokim školama nastavnici ne moraju biti znanstvenici, ali moraju imati visoke kompetencije iz struke koju predaju; stručni naslovi studenata koji dovrše takve studije se razlikuju od onih koje daju sveučilišne ustanove:^[67] na sveučilišnim ustanovama se stječe naslove *sveučilišni prvostupnik/prvostupnica* (kratica: *bacc.* od *lat. baccalaureus/baccalaurea*), uz naznaku određene struke (nakon 3 godine), odnosno *sveučilišni magistar/magistra* (kratica: *bacc.* od *lat. mag.*), uz naznaku struke; na veleučilištima se nakon okončanja tzv. kratkih stručnih studija, koji traju manje od 3 godine dobiva naslov *stručni pristupnik/pristupnica* (kratica *pristup.*, npr. *pristup. oec.*), nakon završetka (češćih) trogodišnjih studija naslov *stručni prvostupnik/prvostupnica* (kratica: *bacc.*, jednako kao i kod trogodišnjih sveučilišnih studija), a nakon još godinu do dvije godine daljnjeg obrazovanja na tzv. specijalističkom stručnom studiju naslov *stručni specijalist/specijalistica* (kratica *struč. spec.*).^[68]

Pismenost je u Hrvatskoj visoka: 2011. je u zemlji bilo samo 0,8 posto nepismenih.^[60] Sredinom 20. stoljeća je nepismenost bila viša te je 1953. godine 16,3 posto ukupnog stanovništva Hrvatske starijeg od 10 godina bilo nepismeno. Među nepismenima se danas bilježi znatno veći udio nepismenih žena, u prvom redu stoga što u R Hrvatskoj žene u prosjeku žive čak 7 godina dulje od muškaraca, a u starijih naraštaja je nepismenost raširenija.^[69]

Po popisu stanovništva iz 2001. godine fakultetski obrazovane osobe činile su 7,82 % stanovništva. U taj broj bili su uključeni su i magistri i doktori znanosti. Građani s višom školom činili su tada 4,08 %. Oko 40 % građana je samo sa završenom osnovnom, nezavršenom osnovnom ili bez ikakve škole, a od 47 % građana sa srednjom školom tri petine njih završilo trogodišnju strukovnu školu.^[70] U dobi između 25 i

64 godine broj osoba s fakultetskom diplomom iznosi 18 %.^[71] Na visokim učilištima 2006. diplomiralo je 19.566 studenata, što je za 7,4 % više nego 2005. godine. Od ukupnog broja diplomiranih 64 % su redoviti studenti, a udio žena je 59,3 %.^[72] U Hrvatskoj trenutačno studira oko 170.000 studenata.^[73] Sukladno europskim trendovima, zadnjih desetljeća visokoškolski sustav upisuje veći udio mladih^[74] te je u 2019. godine visokoškolski studij završilo 33.704 studenata, a među njima čak 20.286 studentica.^[75] Generacije koje danas u Hrvatskoj završavaju visoke škole, broje oko 50.000 pa proizlazi da s neke od njih diplomira oko pola mladića i čak oko 4/5 djevojaka.^[76]

Prema Indeksu ljudskog kapitala (*Human Capital Index*) kojega sačinjava svake godine Svjetska banka, gdje se mjeri uspješnost zemalja u mobiliziranju ekonomskih i profesionalnih potencijala svojih građana (indeks iskazuje koliko kapitala pojedina država izgubi: tako bi zemlja koja u potpunosti iskoristi potencijale svojega stanovništva imala indeks 1; u stvarnosti su tu najuspješniji Singapur s 0,88 i Južna Koreja s indeksom 0,84) – obrazovanje kod formiranja toga indeksa daje odlučan doprinos – Hrvatska je s indeksom 0,71 svrstana u gornju četvrtinu, približno gdje i susjedne Mađarska (0,69) i Austrija (0,74).^[77]

Prema rangiranju *Education index* Ujedinjenih naroda, Hrvatska je 2021. bila po kvaliteti obrazovanja na 36. od promatranih 191 zemalja; tu valja opaziti da većina članica Europske unije iskazuje nešto bolje rezultate od Hrvatske.^[78]

Zdravstvo

KBC Zagreb lokacija na Rebru, najveća zdravstvena ustanova u Hrvatskoj

U Hrvatskoj postoji 69 bolničkih ustanova i lječilišta i to 5 kliničkih bolničkih centara, 3 kliničke bolnice i 4 klinike, 22 opće bolnice, 27 specijalnih bolnica, 3 lječilišta, 46 domova zdravlja, 7 zavoda i 3 privatne bolnice.^[79] Osim toga u manjim je mjestima radilo još 9 općih stacionara i 6 izvanbolničkih rodilišta. Broj se bolničkih kreveta u razdoblju od 1990. do 2000. smanjio za oko 24 %. U 2004. je bilo 24 549 bolničkih kreveta. U bolnicama se iste godine liječilo 726 320 osoba.^[80]

Hrvatska je s 276 liječnika na 100.000 stanovnika ispod prosjeka tranzicijskih zemalja i zemalja Europske unije. Manjak liječnika bi za Hrvatsku

mogao biti dugoročan problem, na što upozorava sve manji interes mladih za studij medicine, jer se 1990. godine za jedno upisno mjesto natjecalo sedam, a danas svega 2,2 kandidata. To prati i negativna selekcija, odnosno niže prosječne upisne ocjene. U hrvatskim bolnicama radi oko 7000 liječnika, a samo u četiri osnovne grane medicine, internoj, kirurgiji, ginekologiji i pedijatriji, nedostaje 925 specijalista.^[81] U Hrvatskoj ima ukupno 16.956 liječnika, od kojih 12.149 radi u zdravstvenim ustanovama, a 3992 liječnika radi u farmaciji i drugim djelatnostima.^[82]

Prema podacima HZZO-a visoki krvni tlak, dijabetes, zloćudne bolesti, osteoporoza, metabolički sindrom, povišene masnoće u krvi i bolesti organa za kretanje najčešći su razlozi zbog kojih hrvatski građani traže liječničku pomoć. Svaki zaposleni u prosjeku godišnje koristi desetak dana bolovanja. U 2008. godini umrlo je 52.367 osoba, i to nešto više muškaraca nego žena. Od toga broja, 26.506 osoba umrlo je od

bolesti srca i krvnih žila, a njih 12.853 od raka. Ostali češći uzroci smrti su ozljede i trovanja, bolesti dišnih putova te probavnih organa. Danas rođeno dijete u Hrvatskoj ima velike šanse doživjeti 79 godina ako je žena i 72 ako je muškarac.^[83] U Hrvatskoj je 2014. godine skupljeno 145.125 doza krvi, odnosno 3,39 davanja krvi na stotinu stanovnika.^[84] U Hrvatskoj je od 1983. do 2007. godine obavljeno 736.196 pobačaja.^[85]

Kultura

Hrvatska se kultura zasniva na dugoj, burnoj i raznolikoj povijesti iz koje su očuvani mnogi spomenici, umjetnička i znanstvena djela. Hrvatska ima sedam spomenika svjetske baštine i osam nacionalnih parkova. Kravata, popularan odjevni predmet, potječe upravo iz Hrvatske. Hrvatska je svjetskoj baštini dala mnoge velikane: od književnika, glazbenika, slikara, kipara, arhitekata, znanstvenika, filozofa i ratnika. Kao najvažniji mogu se spomenuti tri dobitnika Nobelove nagrade: Ivo Andrić za književnost, Vladimir Prelog i Lavoslav Ružička za kemiju.

Književnost

Misal po zakonu
rimskog dvora

Počeci Hrvatske pismenosti sežu u srednji vijek. Hrvati pišu na glagoljici, bosančici i latinici. Simbol početka hrvatske književnosti je Bašćanska ploča. Važan je i glagoljički Zapis popa Martinca. U 14. stoljeću razvija se i lirsko pjesništvo većinom vjerskog karaktera. Nositelji književnog života su većinom svećenici i glagoljaši. Najstarija je božićna pjesma U se vrime godišća prevedena s latinskog. Jedan od najstarijih zapisa na latinici je pobožna Šibenska molitva nastala oko 1347. godine. Hrvojev misal je najljepši i najbogatije ilustrirani glagoljski rukopis hrvatskoga srednjovjekovlja. Misal po zakonu rimskog dvora tiskan 1483. godine je hrvatski prvotisak otisnut 28 godina nakon Gutenbergove četrdesetdvoredne Biblije i prvi je misal u Europi koji nije tiskan latiničnim slovima.^[86]

Humanizam se najjače očitovao u priobalnim gradovima. Najvažniji hrvatski humanisti su Ivan Česmički, Juraj Šižgorić, Antun Vrančić i Ilija Crijević. Bogatstvo hrvatske renesansne književnosti može se uočiti po brojnosti i raznolikosti književnih oblika. Marko Marulić se naziva ocem hrvatske književnosti s najvažnijim djelima Judita na hrvatskom i Davidijada na latinskom jeziku. Petar Hektorović piše putopisni spjev Ribanje i ribarsko prigovaranje, a Petar Zoranić prvi hrvatski roman Planine. Najznačajniji pjesnici su Šiško Menčetić, Džore Držić, Mavro Vetranović, Brne Karnarutić i Hanibal Lucić s pjesmom. Najvažniji renesansni komediograf je Marin Držić, a najpoznatije komedije su mu Dundo Maroje, Novela od Stanca i Skup.

Marko Marulić, otac hrvatske književnosti.

U baroku uvjetovano turskim osvajanjima i rascjepkanošću zemlje djeluju četiri regionalna književna kruga. Glavni i najplodonosniji je onaj iz Dubrovnika. Najvažniji predstavnik je Ivan Gundulić s djelima Suze sina razmetnog, Dubravka i Osman. Ostali predstavnici su Ivan Bunić Vučić, Junije Palmotić i Ignjat Đurđević. Slijedi dalmatinski književni krug te književnost Banske Hrvatske i Slavonije. Nikola Zrinski,

Fran Krsto Frankapan, Katarina Zrinski, Juraj Habdelić i Antun Kanižlić najvažniji su predstavnici. Hrvatskom književnosti 18. stoljeća dominira barok, prosvjetiteljstvo i klasicizam, a javljaju se i neke značajke predromantizma. Iznimno veliku popularnost postiže *Razgovor ugodni naroda slovinskog* Andrije Kačića Miošića. Iz tog razdoblja valja spomenuti Matiju Petra Katančića, Matiju Antuna Reljkovića i Tituša Brezovačkog.

Romantizam se javlja za vrijeme hrvatskog književnog preporoda koji traje od 1813. do 1860. godine, a karakterizira ga nacionalno buđenje. Ljudevit Gaj postaje predvodnikom preporodnih nastojanja, a ostali predstavnici su Pavao Štoos, Stanko Vraz, Dimitrija Demeter, Ivan Mažuranić i Petar Preradović. Protorealizam se još naziva i Šenoinim dobom po najvažnijoj osobi tog razdoblja Augustu Šenoi. Njegova pojava simbolizira prodor hrvatske umjetnosti riječi u šire čitalačke mase. Hrvatski realizam traje od 1881. do 1890., a najvažniji predstavnici su pravaši Eugen Kumičić i Ante Kovačić te Ksaver Šandor Gjalski, Josip Kozarac, Vjenceslav Novak i Silvije Strahimir Kranjčević.

Hrvatska moderna traje od 1892. do 1916. godine. Najznačajniji književnici tog razdoblja su Antun Gustav Matoš, Ivo Vojnović, Dinko Šimunović, Fran Galović, Dragutin Domjanić, Vladimir Vidrić, Ivan Kozarac i Vladimir Nazor. U Zagrebu se 1900. osniva Društvo hrvatskih književnika. Najvažniji predstavnici hrvatske književnosti u razdoblju 1914. do 1929. godine su Ivo Andrić i Antun Branko Šimić. Najvažniji književnik 20. stoljeća je Miroslav Krleža. Predstavnici nove generacije su Tin Ujević, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović, Ivan Goran Kovačić. Najvažniji predstavnici druge moderne su književnici okupljeni oko časopisa Krug nazvani krugovaši poput Slobodana Novaka, Josipa Pupačića, Vlatko Pavletić i Vlade Gotovca, a priklonili su im se i Jure Kaštelan i Vesna Parun. U postmoderni djeluju Ivo Brešan, Ivan Aralica i Pavao Pavličić. U anketi iz 2009. godine među građanima Hrvatske najpoznatijim hrvatskim pjesnikom proglašen je Tin Ujević, a slijede Dobriša Cesarić, Vesna Parun, Dragutin Tadijanović i Antun Branko Šimić.^[87]

Znanost

Mnogo značajnih znanstvenika i izumitelja potječe iz Hrvatske. Slavoljub Eduard Penkala je izumitelj mehaničke olovke, a Nikola Tesla je izumio generator izmjenične struje, transformator i okretno magnetsko polje. Tesla je često nazivan *čovjek koji je izumio dvadeseto stoljeće*. Faust Vrančić izumio je padobran, a Ivana Lupis-Vukić izumitelj je torpeda. Ivan Vučetić izumitelj je daktiloskopije, sustava identifikacije pomoću otisaka prstiju. Antun Lučić je zaslužan za izum prve naftne bušotine. Najznačajniji znanstvenici su Ruđer Bošković, Dragutin Gorjanović-Kramberger, Andrija Mohorovičić i Milutin Milanković. Ivan Lučić se naziva ocem hrvatske historiografije, a ostali važni povjesničari su Juraj Rattkay, Ivan Kukuljević Sakcinski, Franjo Rački, Tadija Smičiklas, Vjekoslav Klaić i Ferdo Šišić.

Ruđer Bošković, hrvatski matematičar, astronom, geodet, fizičar, pjesnik i filozof

Umjetnost

Likovna umjetnost, kiparstvo i strip

Hrvatska je dala značajne kipare poput Jurja Dalmatinca i Ivana Meštrovića, slikare Vlaha Bukovca, Mata Celestina Medovića, Ivana Generalića, Julija Klovića, Joze Kljakovića, Krste Hegedušića, Ivana Rabuzina i mnoge druge.

Filmska umjetnost

Prvi hrvatski dugometražni igrani film je Lisinski iz 1944.

Zagonetaštvo

Nikola Faller autor je prve hrvatske križaljke (unakrštaljke), objavljene u Pariškoj modi 1. ožujka 1925.^[88] Bjelovar je, uz Zagreb, najznačajniji za razvoj hrvatskoga zagonetaštva – otuda mu i naslov enigmopolisa – zahvaljujući djelatnosti Zagonetačkoga društva »Čvor«, koje je objavilo niz enigmatskih izdanja.

Sport

Marin Čilić,
najtrofejniji
hrvatski tenisač
današnjice

Blanka Vlašić,
najbolja hrvatska
atletičarka.

Hrvatska ima mnoge vrhunske športaše. Daleko najpopularniji sport je nogomet. Posebno dobre rezultate i veliku popularnost imaju i drugi loptački sportovi poput rukometa, košarke i vaterpola. Izrazito su popularni šah i bridž.

Hrvatski je sport doživio prvi pravi odjek u svijetu kada je hrvatska nogometna reprezentacija osvojila broncu na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. Najveći uspjeh hrvatskog nogometa postigla je druga zlatna generacija osvajanjem srebrne medalje na Svjetskom prvenstvu u Rusiji 2018. Luka Modrić osvojio je Zlatnu loptu kao najbolji igrač. Već na idućem Svjetskom prvenstvu u Kataru 2022. hrvatska reprezentacija osvojila je brončanu medalju.

NK Dinamo je jedini hrvatski klub koji uspio osvojiti neki europski trofej, Kup velesajamskih gradova 1967. godine, preteču Kupa UEFA i Europske lige. Drugi najpopularniji nogometni klub je splitski Hajduk koji je od hrvatskih klubova najuspješniji u najelitnijim nogometnom natjecanju ligi prvaka gdje je došao do 1/4 finala. Hrvatska rukometna reprezentacija je dvostruki olimpijski pobjednik u Atalanti i Ateni. Kauboji su bili svjetski prvaci 2003. godine, a osvojili su i tri svjetska srebra na Islandu, Tunisu i Hrvatskoj. Tome valja pridodati europsko srebro i broncu. Ivano Balić je smatran najboljim rukometašem svoje generacije. RK Zagreb je dvostruki, a Bjelovar jednostruki prvak Europe.

Hrvatska reprezentacija uoči finala
Svjetskog nogometnog prvenstva
2018. u Rusiji, najtrofejnija hrvatski
momčad u povijesti hrvatskog
nogometa.

Hrvatska košarkaška reprezentacija je igrala finale sa Sjedinjenim Državama čija je reprezentacija nazvana Dream team na olimpijskim igrama u Barceloni. Dražen Petrović se smatra najvećim europskim košarkašem svih vremena koji je Europljanima otvorio put u NBA. Ostali veliki košarkaši su Krešimir

Janica Kostelić,
najpoznatija
hrvatska
skijašica.

Ćosić, Toni Kukoč, Dino Rađa i trener Mirko Novosel član Košarkaške Kuće slavnih. Hrvatski klubovi su bili pet puta prvaci Europe, Split tri puta, a Cibona dva puta. Cibona je dva puta bila pobjednik Kupa pobjednika kupova. Split je dva puta osvojio Kup Radivoja Koraća, a Cibona jedan. Treći popularni klub je KK Zadar. Zadar je naziva gradom košarke zbog popularnosti športa u tom gradu i fanatičnošću navijača. Hrvatska vaterpolska reprezentacija je trenutačni svjetski prvak. Barakude su uz to osvojile i olimpijsku broncu te dva europska srebra. Mladost je sedmerostruki europski prvak te je od LEN-a proglašena Najboljim klubom dvadesetog stoljeća. Trofej europskog prvaka osvojila su još tri hrvatska kluba: triput Jug iz Dubrovnika te dvaput Jadran odnosno jedanput POŠK iz Splita.

Sandra Perković je peterostruka Europska prvakinja u bacanju diska, ali je i dvostruka olimpijska prvakinja, dvostruka svjetska prvakinja u bacanju diska i Sandra je čak šest puta osvojila naslov Dijamantne lige. Hrvatska teniska reprezentacija je bila pobjednik Davisova kupa 2005. godine. Goran Ivanišević je osvojio Wimbledon 2001. godine. Ostali poznati tenisači su Ivan Ljubičić, Mario Ančić i Iva Majoli. Skijašica Janica Kostelić je najbolja hrvatska športašica. Jedina je skijašica koja je osvojila četiri zlatne olimpijske medalje ukupno i tri zlatne medalje na jednoj Olimpijadi. Ukupno je s četiri zlata i dva srebra najuspješnija skijašica u povijesti Olimpijade. Trostruka je pobjednica Svjetskog skijaškog kupa te osvajačica pet svjetskih zlatnih medalja. Ivica Kostelić postigao je zapažene rezultate. Visašica Blanka Vlašić bila je najbolja hrvatska atletičarka i svjetska prvakinja. Najbolji plivači su Duje Draganja, Sanja Jovanović i Đurđica Bjedov. Željko Mavrović i Mate Parlov najbolji su boksači. Branko Cikatić i Mirko Filipović su najpoznatiji borci u mješovitim boričkim vještinama. Tamara Boroš je najbolja stolnotenisačica.

Ognjen Cvitan osvojio je svjetsko juniorsko prvenstvo u šahu u Meksiku 1981. Hrvatski velemajestori Zdenko Kožul i Ivan Šarić postali su prvacima Europe redom 2006. i 2018. godine. Šarić je osvojio i europsku broncu 2022. Najviši rejting Šarić je postigao u lipnju 2024. kada je bio 37. s 2690 Elo bodova.^[89] To je ujedno i najviši rejting nekog hrvatskog šahista ikad. Hrvatska je bila organizatorom 11. Europskog prvenstva u šahu 2010.

Hrvatska nogometna reprezentacija ostvarila je najveće uspjehe u povijesti hrvatskog sporta; osvojila je brončane (1998. i 2022.) i srebrnu medalju (2018.) na svjetskim prvenstvima.

Državni blagdani

Državni blagdani u Republici Hrvatskoj^[90]

nadnevak	blagdan
1. siječnja	Nova godina
6. siječnja	Sveta tri kralja
40 dana od <u>Pepelnice</u> izuzev nedjelja	Uskrs
dan nakon <u>Uskrsa</u>	Uskrsni ponedjeljak
1. svibnja	Praznik rada
60 dana nakon <u>Uskrsa</u>	Tijelovo
30. svibnja	Dan državnosti
22. lipnja	Dan antifašističke borbe
5. kolovoza	Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja
15. kolovoza	Velika Gospa
1. studenoga	Svi sveti
18. studenoga	Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje
25. prosinca	Božić
26. prosinca	Sveti Stjepan

Zanimljivosti

Hrvatski nacionalni cvijet je perunika. Na prijedlog HAZU 2000. godine na izložbi cvijeća Japan Flora promoviran je kao hrvatski nacionalni cvijet, glede činjenice da u Hrvatskoj raste dvanaest samoniklih vrsta perunike: hrvatska perunika (*Iris croatica*), patuljasta jadranska perunika (*Iris adriatica*), ilirska perunika (*Iris illyrica*), jadranska perunika (*Iris pseudopallida*) i druge.^[91]

Bilješke

- a. »O strukturi stanovništva prema vjeri čitamo na mrežnim stranicama Državnoga zavoda za statistiku da je "katolika 78,97 %, pravoslavaca 3,32 %, muslimana 1,32 %, osoba koje nisu vjernici i ateista ima 4,71 %, dok se 1,72 % osoba nije željelo izjasniti na pitanje o vjeri". S obzirom na to da je katolika prema popisu iz 2011. bilo 86,28 %, sadašnjih 78,97 % mogli bismo ocijeniti kao znatan pad udjela katolika u ukupnome stanovništvu Republike Hrvatske. Ali u rezultatima popisa iz 2021. nalazimo i na kategoriju "ostali kršćani", kojih je 4,83 %, te dalje čitamo napomenu: "U ostale kršćane uključeno je 96,47 % osoba koje su se na pitanje o vjeri izjasnili kao kršćani, a od čega se na pitanje o vjerskoj zajednici 87,26 % izjasnilo da pripada Katoličkoj Crkvi (...)". Iz toga proizlazi da jedan dio stanovništva koji su se izjasnili kao katolici, nisu svrstani u kategoriju "katolici", nego u kategoriju "ostali kršćani".^[52]«

Izvori

1. Report for Selected Countries and Subjects (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/October/weo-report?c=960,&s=NGDPD,PPPGDP,NGDPDPC,PPPPC,&sy=2020&ey=2028&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1>)
2. Hrvatska (<https://www.enciklopedija.hr/clanak/26390#poglavlje1>)
3. Popis država članica Ujedinjenih naroda (<https://www.un.org/en/about-us/member-states>). Pristupljeno 8. prosinca 2022.
4. Admission of the Republic of Croatia to membership in the United Nations (<https://web.archive.org/web/20180102024354/http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r238.htm>). Inačica izvorne stranice (<http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r238.htm>) arhivirana 2. siječnja 2018. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
5. Hrvatska primljena u Schengen, Bugarska i Rumunjska ostale izvan njega (<https://vijesti.hrt.hr/eu/vijece-eu-a-danas-odlucuje-o-prosirenju-schengena-hrvatska-navodno-sigurna-10489369>). *Hrvatska radiotelevizija*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
6. *Povijest Hrvata: prva knjiga: Srednji vijek*, gl. ur. Franjo Šanjek, Školska knjiga, Zagreb, 2003., ISBN 953-0-60573-0 (cjelina ISBN 953-0-60593-5), str. 332.
7. Narod.hr: 18. svibnja 1941. Rimski ugovori - povijesni pogled na prodaju hrvatske obale Talijanima (<https://www.narod.hr/hrvatska/18-svibnja-1941-rimski-ugovori-povijesni-pogled-na-prodaju-hrvatske-obale-talijanima>)
8. Ustav Republike Hrvatske – Wikizvor (https://hr.wikisource.org/wiki/Ustav_Republike_Hrvatske). *hr.wikisource.org*. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
9. Kolinda Grabar-Kitarović prva hrvatska predsjednica! U prednosti za 32.435 glasova (<https://www.vecernji.hr/vijesti/predsjednicki-izbori-2014-2015-rezultati-izbora-983569>). *www.vecernji.hr*. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
10. Gross domestic product at market prices (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEC00001/default/table?lang=en&category=na10.nama10.nama_10_ma). *ec.europa.eu*. Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
11. Report for Selected Countries and Subjects - Croatia (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/April/weo-report>). *IMF* (engleski). Pristupljeno 24. kolovoza 2023.
12. Purchasing power adjusted GDP per capita (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SDG_10_10/default/table?lang=en). *ec.europa.eu*. Pristupljeno 28. kolovoza 2023.
13. RAD-2023-1-1/8 Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih u 2023 (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58111>). *Državni zavod za statistiku*. 20. listopada 2023. ISSN 1334-0557 (<https://www.worldcat.org/issn/1334-0557>). Pristupljeno 15. studenoga 2023.
14. The Household Finance and Consumption Survey (https://www.ecb.europa.eu/home/pdf/research/hfcn/HFCS_Statistical_Tables_Wave_2021_July2023.pdf?0515e108613e1e4d0e839e816e9f07b8) (PDF). Srpanj 2023
15. Country Rankings: World & Global Economy Rankings on Economic Freedom (<https://web.archive.org/web/20171026110910/http://www.heritage.org/index/ranking>). *www.heritage.org* (engleski). Inačica izvorne stranice (<https://www.heritage.org/index/ranking>) arhivirana 26. listopada 2017. Pristupljeno 28. kolovoza 2023.
16. Platna bilanca (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/platna-bilanca>). *www.hnb.hr*. Pristupljeno 28. kolovoza 2023.
17. Komentar platne bilance, stanja bruto inozemnog duga i stanja međunarodnih ulaganja za prvo tromjesečje 2023 (<https://www.hnb.hr/-/komentar-platne-bilance-stanja-bruto-inozemnog-duga-i-stanja-medjunarodnih-ulaganja-za-prvo-tromjesece-2023>). *www.hnb.hr*. Pristupljeno 28. kolovoza 2023.

18. Glavni makroekonomski indikatori (<https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>). *www.hnb.hr*. 26. srpnja 2023. Pristupljeno 28. kolovoza 2023.
19. Izvoz porastao 10,1, a uvoz pao 7,7 posto u prvom polugodištu (<http://www.vecernji.hr/biznis/izvoz-porastao-10-1-a-uvoz-pao-7-7-posto-prvom-polugodistu-clanak-174449>). *Večernji.hr*. 2. kolovoza 2010. Pristupljeno 2. kolovoza 2010.
20. Ina, Konzum i HEP najjači po prihodima (<https://www.novolist.hr/2009/07/09/ina-konzum-i-hep-najjaci-po-prih.aspx>). *NoviList.hr*. 5. srpnja 2009. Pristupljeno 7. srpnja 2009. |url-status=dead zahtijeva |archive-url= (pomoć)
21. Nema promjena u broju nezaposlenih – Jutarnji.hr (https://web.archive.org/web/20090825000203/http://www.jutarnji.hr/novac/vas_novac/clanak/art-2009,8,21,broj_zaposlenih,173520.jl). *web.archive.org*. 25. kolovoza 2009. Inačica izvorne stranice arhivirana 25. kolovoza 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
22. Dvije trećine radnika u uslužnom sektoru (<https://web.archive.org/web/20090908183842/http://www.jutarnji.hr/novac/karijere/clanak/art-2009,9,7,,175410.jl>). 7. srpnja 2009. str. *Jutarnji.hr*. Inačica izvorne stranice (<http://www.jutarnji.hr/novac/karijere/clanak/art-2009,9,7,,175410.jl>) arhivirana 8. rujna 2009. Pristupljeno 7. srpnja 2009.
23. Pad anketne nezaposlenosti – Jutarnji.hr (https://web.archive.org/web/20090728193626/http://www.jutarnji.hr/novac/vas_novac/clanak/art-2009,7,27,nezaposlenost_pad,170946.jl). *web.archive.org*. 28. srpnja 2009. Inačica izvorne stranice arhivirana 28. srpnja 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
24. business.hr – Nezaposlenost u Hrvatskoj pala na 7,9 posto (<https://web.archive.org/web/20081224074016/http://www.business.hr/Default2.aspx?ArticleID=f50d4249-b345-4afe-83a6-30dea5a47bcb&ref=rss>). *web.archive.org*. 24. prosinca 2008. Inačica izvorne stranice (<http://www.business.hr/Default2.aspx?ArticleID=f50d4249-b345-4afe-83a6-30dea5a47bcb&ref=rss>) arhivirana 24. prosinca 2008. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
25. Za skupu državu kriva je vlast (<https://www.tportal.hr/biznis/clanak/za-skupu-drzavu-kriva-je-vlast-20090320>). *tportal.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
26. World Statistics Pocketbook 2023 edition (<https://unstats.un.org/unsd/publications/pocketbook/files/world-stats-pocketbook-2023.pdf>) (PDF). 15. studenoga 2023. ISBN 978-92-1-002524-9
27. Croatia - Agricultural Sector (<https://www.trade.gov/country-commercial-guides/croatia-agricultural-sector>). *www.trade.gov* (engleski). Pristupljeno 15. studenoga 2023.
28. EK o Hrvatskoj: 20 posto korisnika prima 77 posto izravnih plaćanja (<https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/ek-o-hrvatskoj-20-posto-korisnika-prima-77-posto-izravnih-placanja/65994/>). *Agroklub.com*. Pristupljeno 15. studenoga 2023.
29. DOLASCI I NOĆENJA TURISTA U 2022 (<https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29506>). *Državni zavod za statistiku*. 8. ožujka 2023. ISSN 1334-0557 (<https://www.worldcat.org/issn/1334-0557>). Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
30. Tko zapravo radi u Hrvatskoj i tko će sve to platiti – banka.hr (<https://web.archive.org/web/20110813113152/http://www.bankamagazine.hr/default.aspx?TabId=138&View=Details&ItemID=58617>). *web.archive.org*. 13. kolovoza 2011. Inačica izvorne stranice (<http://www.bankamagazine.hr/default.aspx?TabId=138&View=Details&ItemID=58617>) arhivirana 13. kolovoza 2011. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
31. Luka Rijeka d.d. Rijeka Godišnje izvješće 31. prosinca 2021 (<https://lukarijeka.hr/wp-content/uploads/2022/06/Konsolidirani-i-nekonsolidirani-revidirani-financijski-izvjestaji-LUKA-RIJEKA-d.d.-HRV-poslani-HANFA-objava.pdf>) (PDF). *lukarijeka*
32. Rijeka (<https://mmpi.gov.hr/more-86/lucke-kapetanije-102/rijeka/8305>). *mmpi.gov.hr*. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
33. TRAN-2022-1-2 Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2021 (<https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29136>). *Državni zavod za statistiku*. Pristupljeno 8. prosinca 2022.

34. Ovo je najprodavanija marka automobila u Hrvatskoj dosad ove godine (<https://www.index.hr/clanak.aspx?id=2409783>). *www.index.hr*. Pristupljeno 8. prosinca 2022.
35. Pajić, Darko. 10. srpnja 2022. Znete li koliko Hrvatska ima automobila po glavi stanovnika? Daleko smo od Talijana, gotovo na dnu Europe (<https://www.novilist.hr/ostalo/auto-moto/znate-li-koliko-hrvatska-ima-automobila-po-glavi-stanovnika-daleko-smo-od-talijana-gotovo-na-dnu-europe/>). *Novi list* (engleski). Pristupljeno 8. prosinca 2022.. »Hrvatska je na 24. mjestu s 425 automobila na tisuću ljudi.«
36. Jutarnji list - Hrvatska i dalje među top 50 IT zemalja (<https://www.jutarnji.hr/naslovnica/hrvatska-i-dalje-medu-top-50-it-zemalja-3806886>). *www.jutarnji.hr*. 26. ožujka 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
37. Svaki treći Hrvat koristi računalo svaki dan - Jutarnji.hr (https://web.archive.org/web/20090330055350/http://www.jutarnji.hr/novac/bizzbuzz/clanak/art-2009,3,27,ict_konkurentnost,157424.jl). *web.archive.org*. 30. ožujka 2009. Inačica izvorne stranice arhivirana 30. ožujka 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
38. Hrvati troše 4.300 kuna više nego što zarade (<https://www.tportal.hr/biznis/clanak/hrvati-trose-4-300-kuna-vise-nego-sto-zarade-20090706>). *tportal.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
39. 'U Hrvatskoj 47% korisnika interneta' (<https://web.archive.org/web/20120309112507/http://www.net.hr/tehnoklik/page/2009/02/11/0247006.html>), *net.hr*, (u međumrežnoj pismohrani *archive.org* 9. ožujka 2012.), pristupljeno 13. siječnja 2018.
40. Limun.hr - Širokopojasni internet u 2009. godini: Svaki dan 432 nova priključka (<https://web.archive.org/web/20110723053535/http://limun.hr/main.aspx?id=473639>). *web.archive.org*. 23. srpnja 2011. Inačica izvorne stranice arhivirana 23. srpnja 2011. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
41. Vecernji.hr - Više od pola milijuna Hrvata koristi internet bankarstvo, news, hrvatska, gospodarstvo (<https://web.archive.org/web/20100605015709/https://www.vecernji.hr/vijesti/vise-pola-milijuna-hrvata-koristi-internet-bankarstvo-clanak-2072>). *web.archive.org*. 5. lipnja 2010. Inačica izvorne stranice (<https://www.vecernji.hr/vijesti/vise-pola-milijuna-hrvata-koristi-internet-bankarstvo-clanak-2072>) arhivirana 5. lipnja 2010. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
42. Jutarnji list - Piratstvo u Hrvatskoj stagnira (<https://www.jutarnji.hr/naslovnica/piratstvo-u-hrvatskoj-stagnira-3821895>). *www.jutarnji.hr*. 12. svibnja 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
43. Hrvatska ne vodi po broju mobitela, ali zato vodi po broju poslanih poruka - Magazin Mobil Media Online (<https://web.archive.org/web/20090218022906/http://www.mobil.hr/novosti/one.php?sid=3229>). *web.archive.org*. 18. veljače 2009. Inačica izvorne stranice (<http://www.mobil.hr/novosti/one.php?sid=3229>) arhivirana 18. veljače 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
44. 'Tržište elektroničkih komunikacija u 2008. vrijedno 15 milijardi kuna' (<http://seebiz.eu/hr/tvrtke/telekomunikacije/trziste-elektronickih-komunikacija-u-2008.-vrijedno-15-milijardi-kuna,40824.html>)^{[[neaktivna poveznica](#)]}
45. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. - Stanovništvo po gradovima/općinama (http://podaci.dzs.hr/media/td3jvrbu/popis_2021-stanovnistvo_po_gradovima_opcinama.xlsx) (xlsx). Državni zavod za statistiku. 31. ožujka 2023.
46. Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2018 (https://web.archive.org/web/20200926182108/https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm). Državni zavod za statistiku RH. 24. srpnja 2019. Inačica izvorne stranice (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm) arhivirana 26. rujna 2020. Pristupljeno 29. svibnja 2020.
47. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2019 (https://web.archive.org/web/20200812114118/https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-01_01_2020.htm). Državni zavod za statistiku RH. 22. srpnja 2020. Inačica izvorne stranice (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-01_01_2020.htm) arhivirana 12. kolovoza 2020. Pristupljeno 4. kolovoza 2020.

48. Sarkotić, Gordana. 16. lipnja 2015. Dr. Šterc: Ova Vlada ima anacionalni koncept i ne čini apsolutno ništa za popravak svoje demografske baze (<http://narod.hr/hrvatska/dr-sterc-ova-vlada-ima-anacionalni-koncept-i-ne-cini-apsolutno-nista-za-popravak-svoje-demografske-baze>). *narod.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
49. Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021 (<https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>). *template.gov.hr*. Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
50. PROCJENA STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2021 (<https://podaci.dzs.hr/hr/priopcenja/2022/hr/stan-2022-stanovnistvo/stan-2022-3-procjena-stanovnistva/stan-2022-3-1-procjena-stanovnistva-republike-hrvatske/stan-2022-3-1-procjena-stanovnistva-republike-hrvatske-u-2021/>). 30. rujna 2022. ISSN 1334-0557 (<https://www.worldcat.org/issn/1334-0557>). Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
51. Life expectancy by age and sex (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_ML_EXPEC_custom_7233122/default/table?lang=en). *ec.europa.eu*. 23. kolovoza 2023. Pristupljeno 23. kolovoza 2023.
52. Struktura stanovništva RH prema vjeri – Vatican News (<https://www.vaticannews.va/hr/svijet/news/2022-10/marito-mihovil-letica-struktura-stanovnistva-rh-prema-vjeri.html>). *www.vaticannews.va*. 2. listopada 2022. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
53. Stanovništvo prema vjeri po gradovima/općinama, popis 2021 (<https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>). *Popis stanovništva 2021*. Državni zavod za statistiku RH. Pristupljeno 22. rujna 2022.
54. Stanovništvo prema materinskom jeziku, Popisi 1991. – 2021 (<https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/>). *Popis stanovništva 2021*. Državni zavod za statistiku RH. 31. siječnja 2023. Pristupljeno 29. svibnja 2023.
55. Statut Istarske županije (<https://web.archive.org/web/20160304004040/http://www.istra-istria.hr/index.php?id=63>). Istarska županija. 5. listopada 2010. Inačica izvorne stranice (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=63>) arhivirana 4. ožujka 2016. Pristupljeno 17. studenoga 2010.
56. Romanizmi u nazivlju kuhinjskih predmeta u govoru Dubašnice na otoku Krku – etimološka i leksikološka obrada (<https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/fluminensia/article/view/23648>). *FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja*. **21** (1): 9. 2009. Prenosi hrčak
57. OBR-2023-1-1 Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja. Početak ped. g. 2022./2023 (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58231>). *Državni zavod za statistiku*. 14. srpnja 2023. ISSN 1334-0557 (<https://www.worldcat.org/issn/1334-0557>). Pristupljeno 19. studenoga 2023.
58. Program predškole (<https://gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/predskolski-odgoj-i-obrazovanje/program-predskole/216>). Središnji državni portal. 5. lipnja 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.
59. OBR-2023-2-1 Osnovne škole, kraj šk. g. 2021./2022. i početak šk. g. 2022./2023 (<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58233>). *Državni zavod za statistiku*. 19. svibnja 2023. ISSN 1334-0557 (<https://www.worldcat.org/issn/1334-0557>). Pristupljeno 19. studenoga 2023.
60. U Hrvatskoj 30,8 posto stanovništva ima samo osnovnu školu, 0,8 posto NEPIŠMENIH! (<http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/novi-podaci-popisa-stanovnistva-iz-2011-godine-doznajte-koliko-je-gradzana-nepismeno---296192.html>). *Dnevnik.hr*. Pristupljeno 19. studenoga 2023.
61. poslovni.hr - U Hrvatskoj 2085 osnovnih škola (<https://web.archive.org/web/20090415073002/http://www.poslovni.hr/67685.aspx>). *web.archive.org*. 15. travnja 2009. Inačica izvorne stranice (<http://www.poslovni.hr/67685.aspx>) arhivirana 15. travnja 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
62. Vodič kroz sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj (https://web.archive.org/web/20201126032251/https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Hrvatski_obrazovni_sustav.pdf) (PDF). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. 2020. Inačica izvorne stranice (https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Hrvatski_obrazovni_sustav.pdf) (PDF) arhivirana 26. studenoga 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.

63. U srednje škole upisana oko 51 tisuća učenika – Hrvatska – Javno (https://web.archive.org/web/20090605222007/http://www.javno.com/hr-hrvatska/u-srednje-skole-upisana-oko-51-tisuc-a-ucenika_112572). *web.archive.org*. 5. lipnja 2009. Inačica izvorne stranice (http://www.javno.com/hr-hrvatska/u-srednje-skole-upisana-oko-51-tisuc-a-ucenika_112572) arhivirana 5. lipnja 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
64. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, op. cit.
65. Vodič kroz obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj (tabele "POPIS SREDNJIH GLAZBENIH ŠKOLA (xls)" i "POPIS SREDNJIH UMJETNIČKIH ŠKOLA I PROGRAMA (xls)") (<http://upisi.weebly.com/obrazovni-sustav-u-rh.html>). Školovanje u RH. Pristupljeno 9. listopada 2020.
66. Visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj (<https://web.archive.org/web/20201016170029/http://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje>). Agencija za znanost i visoko obrazovanje. Inačica izvorne stranice (<https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje>) arhivirana 16. listopada 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.
67. Vrste studija u Republici Hrvatskoj (<https://web.archive.org/web/20201201054239/https://www.azvo.hr/index.php/hr/visoko-obrazovanje/vrste-studija-u-republici-hrvatskoj>). Agencija za visoko obrazovanje. Inačica izvorne stranice (<https://www.azvo.hr/index.php/hr/visoko-obrazovanje/vrste-studija-u-republici-hrvatskoj>) arhivirana 1. prosinca 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.
68. Zakon o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju, NN 107/07, 118/12 (<https://zakon.hr/z/323/Zakon-o-akademskim-i-stru%C4%8Dnim-nazivima-i-akademskom-stupnju>). Zakon.hr. Pristupljeno 9. listopada 2020.
69. Međunarodni dan pismenosti (<https://web.archive.org/web/20201112033744/https://www.dzs.hr/hrv/important/Interesting/pismenost.htm>). Državni zavod za statistiku. Inačica izvorne stranice (<https://www.dzs.hr/Hrv/important/Interesting/pismenost.htm>) arhivirana 12. studenoga 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.
70. Gordan Pandža, 'Obrazovna struktura Hrvata prema posljednjem popisu stanovništva' (<http://www.monitor.hr/clanci/obrazovna-struktura-hrvata-prema-posljednjem-popisu-stanovnistva-hrvatska-moze-u-svijet-ne-s-jeftinom-nego-s-obrazovanom-radnom-snaom/17803/>) Arhivirana inačica izvorne stranice (<https://web.archive.org/web/20091113122209/http://www.monitor.hr/clanci/obrazovna-struktura-hrvata-prema-posljednjem-popisu-stanovnistva-hrvatska-moze-u-svijet-ne-s-jeftinom-nego-s-obrazovanom-radnom-snaom/17803/>) od 13. studenoga 2009. (Wayback Machine), monitor.hr, 19. lipnja 2002., pristupljeno 13. siječnja 2018.
71. Index.hr (<https://www.index.hr/>). *www.index.hr*. Inačica izvorne stranice arhivirana (<https://web.archive.org/web/20171225035221/http://hap.blogger.index.hr/post/koliko-ima-zapravo-visokooobrazovanih-u-hrvatskoj/1067432.aspx>) 25. prosinca 2017. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
72. Lani je diplomiralo 19 566 studenata - Profit - Hrvatska - Dalje.com (<https://web.archive.org/web/20110522141625/http://dalje.com/hr-hrvatska/lani-je-diplomiralo-19-566-studenata/58782>). *web.archive.org*. 22. svibnja 2011. Inačica izvorne stranice (<http://dalje.com/hr-hrvatska/lani-je-diplomiralo-19-566-studenata/58782>) arhivirana 22. svibnja 2011. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
73. Slobodna Dalmacija - Slovenci idućeg rujna na Wembleyju četiri dana prije Hrvatske (<https://slobodnadalmacija.hr/sport/domaci-nogomet/slovenci-iduceg-rujna-na-wembleyju-cetiri-dana-prije-hrvatske-21394>). *slobodnadalmacija.hr*. 15. rujna 2008. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
74. Darjan Fiolić. 7. siječnja 2016. U Europi sve više mladih sa sveučilišnom diplomom, Hrvatska slijedi trend (<https://studentski.hr/studenti/vijesti/u-europi-sve-vise-mladih-sa-sveucilisnom-diplomom-hrvatska-slijedi-trend>). Studentski.hr. Pristupljeno 26. rujna 2020.

75. Studenti koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij u 2019 (https://web.archive.org/web/20210219013445/https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-06_01_2020.htm). Priopćenje, Državni zavod za statistiku. 7. srpnja 2020. Inačica izvorne stranice (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-06_01_2020.htm) arhivirana 19. veljače 2021. Pristupljeno 26. rujna 2020.
76. Ivan Lajić. Demografski razvitak Hrvatske u razdoblju od 1991. do 1994 (<https://hrcak.srce.hr/154617>). Revija za sociologiju, Vol. 26 No. 1-2, 1995. Pristupljeno 26. rujna 2020.
77. The Human Capital Index 2020 Update : Human Capital in the Time of COVID-19 (https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34432?cid=GGH_e_hcpexternal_en_ext) (engleski). Svjetska banka. 16. rujna 2020. Pristupljeno 9. listopada 2020.
78. Human Development Report 2021-2022 (https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf) (PDF) (engleski). United Nations Development Program. 2022. str. 281. ISBN 9789210016407. Pristupljeno 19. studenoga 2023.
79. MZSS.hr - Medicina i zdravlje suvremenog svijeta (<https://mzss.hr/>). 21. prosinca 2020. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
80. HČJZ - Hrvatski časopis za javno zdravstvo (<https://web.archive.org/web/20110721100242/http://www.hcjz.hr/clanak.php?id=12711&>). *web.archive.org*. 21. srpnja 2011. Inačica izvorne stranice (<http://www.hcjz.hr/clanak.php?id=12711&>) arhivirana 21. srpnja 2011. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
81. U Hrvatskoj nedostaje liječnika - Profit - Hrvatska - Dalje.com (<https://web.archive.org/web/20110522141705/http://dalje.com/hr-hrvatska/u-hrvatskoj-nedostaje-lijecnika/132381>). *web.archive.org*. 22. svibnja 2011. Inačica izvorne stranice (<http://dalje.com/hr-hrvatska/u-hrvatskoj-nedostaje-lijecnika/132381>) arhivirana 22. svibnja 2011. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
82. Hrvatska liječnike specijalizira za EU - glas-slavonije.hr (https://web.archive.org/web/20110522022331/http://www.glas-slavonije.hr/vijest.asp?rub=1&ID_VIJESTI=104991). *web.archive.org*. 22. svibnja 2011. Inačica izvorne stranice arhivirana 22. svibnja 2011. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
83. Živimo čak četiri godine manje nego Austrijanci - Jutarnji.hr (<https://web.archive.org/web/20090409085722/http://www.jutarnji.hr/vijesti/clanak/art-2009,4,6,,158706.jl>). *web.archive.org*. 9. travnja 2009. Inačica izvorne stranice arhivirana 9. travnja 2009. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
84. Smanjene zalihe krvi svih krvnih grupa, iz Petrove 3 mole darivatelje da se odazovu (<https://www.vecernji.hr/lifestyle/nedovoljne-zalihe-krvi-iz-petrove-3-mole-darivatelje-svih-krvnih-grupa-da-se-odazovu-1000380>). *www.vecernji.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
85. Od 1983. u Hrvatskoj je izvršeno 736.196 pobačaja (<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/od-1983-u-hrvatskoj-je-izvršeno-736-196-pobacaja-20090723>). *tportal.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
86. NSK digitalna (<https://digitalna.nsk.hr/>). *digitalna.nsk.hr*. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
87. Po anketi najpoznatiji hrvatski pjesnik Tin Ujević - Internet Monitor (<https://web.archive.org/web/20180113093444/http://www.monitor.hr/clanci/po-anketi-najpoznatiji-hrvatski-pjesnik-tin-ujevic/20502/>). *web.archive.org*. 13. siječnja 2018. Inačica izvorne stranice (<http://www.monitor.hr/clanci/po-anketi-najpoznatiji-hrvatski-pjesnik-tin-ujevic/20502/>) arhivirana 13. siječnja 2018. Pristupljeno 10. studenoga 2023.
88. Nazansky, Boris: Prigodni žig i omotnica, *Kvizorama*, br. 1568 (14. svibnja 2022.), god. XXXII, str. 16
89. Saric, Ivan (<https://ratings.fide.com/profile/14508150/top>)
90. Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_11_110_2212.html). Narodne novine. 14. studenoga 2019. Pristupljeno 30. prosinca 2019.

91. Iris - Perunika - Hrvatski nacionalni cvijet - Zanimljivosti (http://www.cvijet.info/zanimljivosti/iris_perunika_hrvatski_nacionalni_cvijet/145.aspx). www.cvijet.info. Pristupljeno 10. studenoga 2023.

Vanjske poveznice

- Početna stranica HR domene (<http://www.hr/>) www.hr
- Hrvatska turistička zajednica (<https://croatia.hr/>) croatia.hr
- Hrvatski web-katalog (<http://www.hr/katalog>) [www.hr](http://www.hr/katalog)
- Hrvatska: zemlja i ljudi (<http://croatia.eu/>) [LZMK](http://croatia.eu/)

Portal Hrvatska

Ostali projekti

- Popis osnovnih hrvatskih tema
- Zajednički poslužitelj ima stranicu o temi **Hrvatska**
- Zajednički poslužitelj ima još gradiva o temi **Hrvatska**
- Zajednički poslužitelj sadrži atlas **Hrvatske**
- Wikizvor ima izvorni tekst **Kategorija:Hrvatska**
- Wječnik ima rječničku natuknicu **Hrvatska**
- Wikicitati imaju zbirke citata o temi **Hrvatska**

Portal:Europa

 Portal Hrvatske – Pristup člancima s tematikom o Hrvatskoj.

Hrvatska

simboli i identitet

grb • zastava • narodne nošnje • pleter • *Lijepa naša domovino* • odlikovanja i priznanja

povijest

Hrvatska prije Hrvata • rana povijest Hrvata • Primorska Hrvatska • Panonska Hrvatska • Hrvatsko Kraljevstvo • Neretvanska kneževina • Zahumlje • Travunija • Istarska marka • Hrvatsko-Ugarsko kraljevstvo • Dubrovačka Republika • Kraljevina Hrvatska u Habsburškoj monarhiji • Međimurje pod ugarskom vlašću • Trojedna Kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija • Država Slovenaca, Hrvata i Srba • Hrvatska u Kraljevini Jugoslaviji • Banovina Hrvatska • Drugi svjetski rat • Nezavisna Država Hrvatska • Socijalistička Republika Hrvatska • Referendum o hrvatskoj samostalnosti • Ustavna odluka o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske • Međunarodno priznanje Hrvatske • Domovinski rat • Hrvatska u Sjevernoatlantskom savezu • Hrvatska u Europskoj uniji • Hrvatska i euro

zemljopis

flora • jezera • klima • krajnje zemljopisne točke • minska polja • nacionalni parkovi i parkovi prirode • otoci • paleontološka nalazišta i pronađeni organizmi • planine • rijeke • sisavci • topografija

politika

upravna podjela (županije • gradovi • općine) • izbori • ljudska prava • međunarodni odnosi • oružane snage • policija • političke stranke • Predsjednik RH (inauguracija) • Sabor • sigurnosno-obavještajni sustav • sudbena vlast • Ustav • Vlada (Predsjednik Vlade)

gospodarstvo

energetika • HGK • HRK • HNB • porezni sustav • industrija • izumi • Izvorno hrvatsko • pretvorba i privatizacija • promet • telekomunikacije • turizam • Zagrebačka burza • znanost

društvo

etničke skupine • HAZU • Hrvati • Hrvatski Crveni križ • iseljeništvo • obrazovanje • religija • stanovništvo • zdravstvo • žene

kultura	arhitektura • blagdani i spomendani • glazba • kuhinja • Hrvatska na Olimpijskim igrama • hrvatski jezik • kinematografija • književnost • Ladarice • LADO • likovna umjetnost • Matica hrvatska • manjinski jezici • naivna umjetnost • radijske postaje • šport • televizija • Zagrebačka škola crtanog filma
Države u Europi	
Samostalne države	Albanija • Andora • Armenija ³⁾ • Austrija • Azerbajdžan ¹⁾ • Belgija • Bjelorusija • Bosna i Hercegovina • Bugarska • Cipar ³⁾ • Crna Gora • Češka • Danska ⁴⁾ • Estonija • Finska • Francuska ⁴⁾ • Grčka • Gruzija ¹⁾ • Hrvatska • Irska • Island • Italija • Kazahstan ¹⁾ • Kosovo ²⁾ • Latvija • Lihtenštajn • Litva • Luksemburg • Mađarska • Malta • Moldavija • Monako • Nizozemska ⁴⁾ • Norveška ⁴⁾ • Njemačka • Poljska • Portugal ⁴⁾ • Rumunjska • Rusija ¹⁾ • San Marino • Slovačka • Sjeverna Makedonija • Slovenija • Srbija • Španjolska ⁴⁾ • Švedska • Švicarska • Turska ¹⁾ • Ujedinjeno Kraljevstvo ⁴⁾ • Ukrajina • Vatikan
Zavisni teritoriji	Akrotiri i Dhekelia • Ålandski otoci • Gibraltar • Guernsey • Otok Man • Farski otoci • Jersey • Jan Mayen • Svalbard
Nepriznate države	Abhazija ⁵⁾ (Gruzija) • Gorski Karabah ³⁾ (Azerbajdžan) • Južna Osetija ⁵⁾ (Gruzija) • Pridnjestrovlje (Moldavija) • Turska Republika Sjeverni Cipar (Cipar) ³⁾
¹⁾ Značajan dio teritorija se nalazi u Aziji ²⁾ Nije član UN-a. Priznalo ga je 97 od 193 država članica UN-a (do kraja 2020.), 22 od 27 zemalja EU. ³⁾ U potpunosti u Aziji, ali ima društvene i političke veze s Europom ⁴⁾ Posjeduje zavisne ili slične teritorije izvan Europe ⁵⁾ Priznata od strane više članica UN-a, uključujući Rusku Federaciju	
Frankofonija	
Članice	Albanija • Andora • Belgija • Benin • Bjelokosna Obala • Bugarska • Burkina Faso • Burundi • Cipar • Čad • Demokratska Republika Kongo • Dominika • Džibuti • Egipat • Ekvatorska Gvineja • Francuska • Francuska Gvajana • Gabon • Gana • Grčka • Gvadalupa • Gvineja • Gvineja Bisau • Haiti • Kambodža • Kamerun • Kanada • Kanada-Novi Brunswick • Kanada-Québec • Komori • Laos • Libanon • Luksemburg • Madagaskar • Mali • Martinik • Mauretaniya • Mauricijus • Maroko • Monako • Niger • Republika Kongo • Rumunjska • Ruanda • Sejšeli • Senegal • Sjeverna Makedonija • Sveta Lucija • Sveti Petar i Mikelon • Sveti Toma i Princip • Srednjoafrička Republika • Švicarska • Togo • Tunis • Vanuatu • Vijetnam • Zelenortska Republika
Promatrači	Armenija • Austrija • Češka • Gruzija • Hrvatska • Litva • Mađarska • Mozambik • Poljska • Slovačka • Slovenija • Srbija • Ukrajina
NATO	
Albanija • Belgija • Bugarska • Crna Gora • Češka • Danska • Estonija • Finska • Francuska • Grčka • Hrvatska • Island • Italija • Kanada • Latvija • Litva • Luksemburg • Mađarska • Nizozemska • Norveška • Njemačka • Poljska • Portugal • Rumunjska • SAD • Sjeverna Makedonija • Slovačka • Slovenija • Španjolska • Švedska • Turska • Ujedinjeno Kraljevstvo	
Europska unija	
Zemlje članice	Austrija • Belgija • Bugarska • Cipar • Češka • Danska • Estonija • Finska • Francuska • Grčka • Hrvatska • Irska • Italija • Latvija • Litva • Luksemburg • Mađarska • Malta • Nizozemska • Njemačka • Poljska • Portugal • Rumunjska • Slovačka • Slovenija • Španjolska • Švedska
Kandidati	Albanija (status) • Crna Gora (status) • Sjeverna Makedonija (status) • Srbija (status) • Turska (status) • Bosna i Hercegovina (status)

Hrvati			
Hrvati po zemljama i kontinentima	matične zemlje	Hrvatska • Bosna i Hercegovina	
	tradicijske manjine	Austrija • Bugarska • Češka • Crna Gora • Italija • Kosovo • Mađarska • Rumunjska • Slovačka • Slovenija • Srbija (Vojvodina)	
		podskupine	Bokeljski Hrvati-Bokelji • Bošnjaci-Hrvati u Mađarskoj • Bunjevci • gradišćanski Hrvati • ilirski Hrvati • Janjevci • karaševski Hrvati • moliški Hrvati • moravski Hrvati • racki Hrvati • Šokci • Toti
	hrvatsko iseljeničtvo	Europa	Belgija • Danska • Francuska • Irska • Nizozemska • Norveška • Njemačka • Poljska • Portugal • Rusija • Sjeverna Makedonija • Španjolska • Švedska • Švicarska • Ujedinjeno Kraljevstvo • Ukrajina
		Amerike	Kanada • SAD • Meksiko • Argentina • Bolivija • Brazil • Čile • Ekvador • Kolumbija • Kostarika • Panama • Paragvaj • Peru • Urugvaj • Venezuela
		Afrika	Alžir • Egipat • Tunis • Južna Afrika • Zambija • Zimbabve • Mozambik
		Oceanija	Australija • Novi Zeland
		Azija	Indija • Sirija • Jordan • Libanon
jezik	hrvatski narječja čakavsko • kajkavsko (književno) • štokavsko		
kultura	baština • blagdani • nošnja • kuhinja • šport • obrazovanje • umjetnost (likovna: arhitektura • slikarstvo • kiparstvo • primijenjena umjetnost • strip) • književnost • hrvatska latinistička književnost • kazalište • glazba • kinematografija • svjetska baština u Hrvatskoj • HSI • pučko vremenoslavlje U BiH život i običaji • religija • baština • simboli • blagdani • nošnja • kuhinja • šport (nogomet) • obrazovanje • umjetnost (književnost • glazba • kazalište)		
povijest	rana povijest (podrijetlo (genetičko) • pradomovina • doseljenje • pokrštenje) • hrvatska povijest (u BiH) • vladari		

